ATEITIS

1959, NR. 4
BALANDIS

ATEITIS eina nuo 1911

KATALIKIŠKOJO JAUNIMO ŽURNALAS

1959 METAI NR. 4

BALANDIS-APRIL

☆

Redaktorius — Paulius Jurkus

REDAKCIJOS KOLEKTYVAS — Danutė Aleksandravičiūtė - Bobelienė, Gintrė Banaitytė, Sigitas Leimonas, Gediminas Naujokaitis.

Visą spausdinamą medžiagą redakcija taiso savo nuožiūra. Nepanaudoti straipsniai grąžinami autoriui prašant.

Administratorius — Kun. V. Dabušis

Redakcijos ir administracijos adresas:

ATEITIS, 916 Willoughby Avenue, Brooklyn 21, N. Y., U. S. A.
Tel.: GLenmore 2-2923

Prenumerata metams $5.00 pagal JAV dol. kursą

Garbės prenumerata metams $10.00

Atskiro numerio kaina 50c.

☆

LITHUANIAN CATHOLIC YOUTH MAGAZINE

Published monthly, except July and August, by the Lithuanian Catholic Youth Association.

"A T E I T I S"

916 Willoughby Ave., Brooklyn 21, N. Y.

Subscription $5.00 per year

Single copy 50c.

☆

Second-class postage paid at Brooklyn Post Office

TURINYS

Simas Sužiedėlis
Pasaulėžiūra mūsų laikų įtampoje 89

Eilėraščiai iš Lietuvos 91

Alfa Sušinskas
Garbės svaigulys 93

Nerima Narutė
Lėvuo, Relikvijos (eil.) 94

Danutė Drazytė
Nerimas 95

J. Sakalas
Pavasaris (eil.) 97

Vida Kanišauskaitė
Tautiškumas 98

Vida Dudėnaitė
Religiškumas 98

Auksė Liulevičiūtė
Šeimyniškumas 99

Viktorija Skrupskelytė
Žmogaus supratimas Malraux kūryboje 100

Ričardas Ukrinas
Serenada (eil.) 102

Tinginė pati 104

Atskleista knyga
Pr. Naujokaitis — A. Baranausko "Kalvos ir lankos";
Al. B. — Sudužę ir sveiki vaizdai 106

Vardai, įvykiai, įdėjos 107

Studentų Ateitininkų Sąjungoje 109

Mokslaleivių Ateitininkų Sąjungoje 110

Kreivos šypsenos 112

Šviesmatai ..... Viršelio III psl.

Viršelyje — Pavasarėjanti Lietuva (Molėtų apylinkėse) nuotr. K. Daugėlos

Piešinys 95 psl. Ados Korsakaitės

PASAULĖŽIŪRA MŪSŲ LAIKŲ ĮTAMPOJE

SIMAS SUŽIEDĖLIS

Įžanginė paskaita, skaityta Studentų Ateitininkų Sąjungos ideologiniuose kursuose Marianapolio kolegijoje 1959 m. kovo 25 d.

Kursų dalyviai. Nuotr. G. Pauliukonytės

VIENAS anglų žurnalistas, buvęs Bikini saloje 1946 metų vasarą, kai Ramiajame vandenyne bandyta atominė bomba, grįžęs į Londoną rašė: "Kas gerai supranta, ką žmonės aptiko, tą nukrečia šiurpas". Vieneriais metais anksčiau šiurpas jau buvo sukrėtęs du Japonijos miestus — Hirošimą ir Nagasakį, kai pirmos atominės bombos užbaigė praėjusį karą. Šiandien, po 14 metų, atominiai sprogmens nepalyginti stipresni: galėtų sugriauti nebe vieną ar du miestus, bet nušluoti visą didelę salą. Anas žurnalistas turėtų susiimti už galvos.

Netiktai jis vienas bauginosi *titaniškos jėgos,* kurią žmogaus protas išlukšteno iš gamtos paslapčių. Baimės turi visi, kas tik supranta, kokią milžinišką griaunamąją jėgą sudaro atpalaiduota branduolinė energija. Ji darosi tuo baisesnė ir grasesnė, kad raketos gali atominį sprogmenį nusviesti iš didelės tolumos. Niekas nesijaučia saugus. Kodėl?

Atomo skaldymas nebūtų žmonėms žalingas, bet neštų gera, jei tuo pačiu laiku nebūtų *skaldomas patsai žmogus.* Skaldomąją priemonę sudaro *pasaulėžiūra* arba žmogaus apsisprendimas esminiais gyvenimo klausimais. Pasaulėžiūra, tartum koks atominis reaktorius, žmogaus dvasią gali paversti kuriamąja arba griaunamąja jėga. Čia slypi didesnis pavojus už visus atominius sprogimus. Kuriamoji žmogaus dvasia, įstengusi atomą suskaldyti, įstengs jo jėga ir suvaldyti — pakreipti žmonijos gerovei. Tuo tarpu griaunamoji dvasia, pasitelkusi atominę jėgą, gali žmonėm pridaryti neapskaičiuojamo pikto. Tiktai viena Dievo Apvaizda gali žmones apsaugoti nuo didžios katastrofos. Dar prieš dvylika metų velionis popiežius Pijus XII kalbėjo Italijos katalikam vyram: *"Gyvename didžiausio įtempimo valandas, ir kiekviena akimirka gali būti lemtinga".*

Įtempimas, kurį dabar išgyvename, nėra grynai politinis, bet daugiau pasaulėžiūrinis. Pasaulėžiūrinis žmonių apsisprendimas vis labiau ir labiau vienus nustato prieš kitus ir veda net į karinius konfliktus. Dar penktajame Ateitininkų kongrese Chicagoje 1955 metais turėjau progos tai paaiškinti: "Jau vokiečių nacių karas nebuvo grynai politinis, bet turėjo ir ideologinį charakterį. Bolševikų gi vedama agresija yra ištisai ideologija pamušta. Toksai jau istorijos vyksmas, kad karai darosi baisūs ne vien žudančiais ginklais, bet ir žudančia ideologija".

Šitoji ideologinė kova nėra prasidėjusi su bolševizmo gimimu 1903 metais, kai pasigirdo ir popiežiaus šv. Pijaus X raginimas visa at-

LIETUVOS NACIONALINĖ MAŽVYDO BIBLIOTEKA

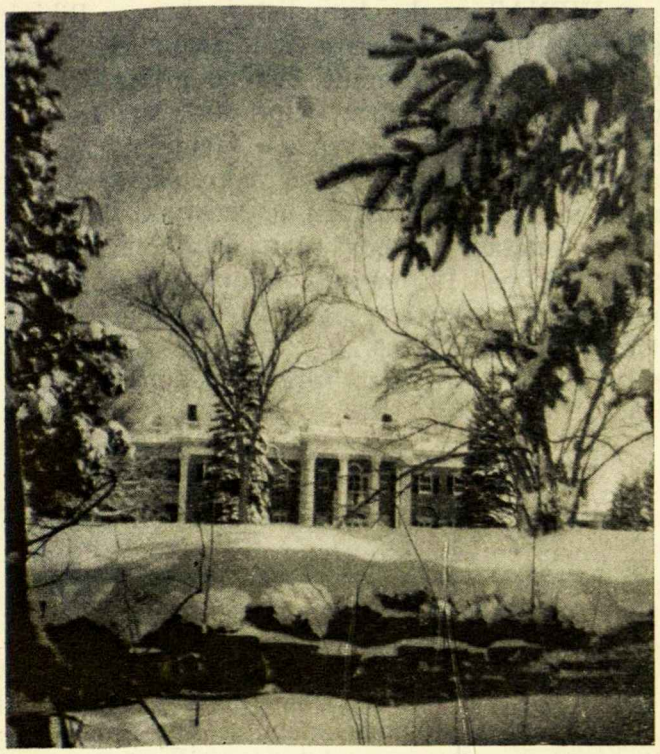

Sniegas užpustė Marianopolio kolegiją, bet neužpustė kursantų geros nuotaikos. Nuotr. G. Pauliukonytės.

naujinti Kristuje. Dar prieš 50 metų ideologinės grumtynės kopė į savo viršūnę ir šiandien jau eina į atomazgą. Gi jų pradžia arba užuomazga siekia kelis šimtus metų atgalios, kai *iš pasaulėžiūros palaipsniui vis daugiau ir griežčiau buvo išjungiama krikščionybė ir apskritai tikėjimas.* Dėl to yra atsiradęs iš vienos pusės didelis pasaulėžiūrinis pakrikimas laisvajame pasaulyje, o iš antros — viena privatinė ideologija komunistų užimtuose kraštuose. Abu tie reiškiniai verti mūsų dėmesio.

Dar prieš trisdešimt su viršum metų stud. Jonas Pankauskas, vėliau daktaras ir profesorius, buvęs nutremtas su šeima į Sibirą, rašė Ateityje (1927): "Šiandien visi, kas bent kiek sugeba protauti, kuria savo pasaulėžiūrą. Mes matome fizikų, kurie visą realybę, kaip fizinę taip ir dvasinę, norėtų išaiškinti vien fizinėmis materijos ypatybėmis ir veiksniais; matome chemikų, kurie pasaulyje temato vien chemines reakcijas; turime fiziologų (biologų), kurie norėtų įsprausti visą universumą tik į vegetatyvinių dėsnių rėmus. Teisingai vokiečių prof. Klimke sako: *"Šiandien yra įėję į madą naujas pasaulėžiūras kurti, ir mes iš papratimo neklausiame, kiek tos naujos pasaulėžiūros kūrėjas yra tiesos pasiekęs, tiktai kiek jo pasaulėžiūra yra nauja, savarankiška nepriklausanti nuo kitų'.* Kai kurie didžiuojasi, jeigu jie ką nors originaliau sugalvoja pasaulėžiūros srity".

Pasaulėžiūrinis originalumas bei įvairumas mūsų dienom eina iki laisvės be ribų arba tikro *pakrikimo.* Amerikinėje visuomenėje, ypač tarp intelektualų, galite dažnai sutikti žmonių su tokiom keistom pažiūrom į žmogų, pasaulį, tikėjimą ir gyvenimą, kad kyla klausimas, kiek jie dar sveikai galvoja. Tačiau jie turi vieną argumentą atsikirsti, jeigu kas suabejoja jų pasaulėžiūros teisingumu: jie pasiremia sąžinės laisve, tolerancija, jieškojimu naujų kelių, griežtai pasisako prieš vadinamąjį dogmatizmą, religijos ir moralės tariamus varžtus, krikščionybės konservatizmą, Bažnyčios siekimą suvaržyti žmogaus galvojimo, kūrybos ir elgsenos laisvę. Tokių pareiškimų galite pasiskaityti ir lietuviškoje spaudoje arba juos išgirsti lietuvių suvažiavimuose ir studentų sambūriuose. Tai visa rodo ne tiktai klaidingą žmogaus laisvės bei tolerancijos supratimą, bet labiausiai nusigręžimą nuo tokių tvirtų pasaulėžiūros pagrindų, kokiais yra *tikėjimas į augštesnę žmogaus paskirtį, jo galutinį tikslą — Dievą ir Dievo Sūnaus mokymus Evangelijoje.*

"Mūsų laikais Kristaus religija, — kaip pastebi vokiečių kun. Fridrichas Klenkas, — jau nebėra viešojo gyvenimo centre, o jo periferijoje". Bet kada Dievas iš gyvenimo centro stumiamas, arba tariant danų filosofo S. Kierkegaardo žodžiais, "leidžiama Dievui iškeliauti", tai į Jo vietą atkeliauja kas kitas: vieta nelieka tuščia, nes *pasaulėžiūra neutralaus vidurio neturi.* Vienokiu ar kitokiu būdu ji pasisako už Dievą arba prieš Dievą, išreiškia Jam pagarbą arba neapykantą, negali liktis nei šiokia nei tokia, drungna. Apreiškimo knygose Dievo žodžiu sakoma: "Kadangi tu esi drungnas, aš pradėsiu vemti tave iš savo burnos" (Apr. 3, 16). Vėmimas turi nemalonų kvapą. Mus visada nemaloniai nuteikia žmonės, aiškiai pasaulėžiūriškai neapsisprendę, drungni: nežinai, su kuo turi reikalą ir kur tasai asmuo nukryps. Galimas daiktas, kad tasai, kuris aiškiau "nepritampa prie Dievo karalystės, — pastebi prancūzas Michel Courrages, — ankščiau ar vėliau pakliūva į Liucifero viešpatystę".

Bolševizmas turi gana ryškias to demono žymes, ir dėl to taip demoniškai puola visus, kurie su juo nesideda. Jis reikalauja apsisprendimo prieš Dievą. Krikščionybė gi reikalauja apsisprendimo už Dievą. Kai kas tai laiko dviem kraštutinybėm, bet tos pačios prigimties: katalikiškąją bendruomenę su jos religinėm bei moralinėm tiesom ir privaloma drausme laiko esančia artimą komunistiškai bendruomenei su jos kietuoju režimu. Tokių aiškintojų pasirodo ir mūsų spaudoje, dar pasigiria-

EILĖRAŠČIAI IŠ LIETUVOS

KAIP VISA TAI BRANGU

Gyvenime aš daug
Savais pečiais pakėliau;
Atrodė kartais nėr jėgų daugiau —
Norėjos šaukt ir išraudoti gėlą
Ir klausti skaudžiai: "Argi pavargau?

Nejau, širdie, man teks pusiaukely sustoti,
Palaidoti jaunystę, troškimus?"
O, ne! Gyventi noriu, dirbti ir svajoti,
Ir jausti saulę, vėjus neramius...

Matyt aš noriu žydrą dangų, paukščio skrydį,
Mergaičių šokį, plazdančias bures,
Ir džiaugsmo ašarą, kuri ant skruosto švyti,
Ir bundančias pavasarį girias.

Aš noriu jausti meilę,
Šiltą draugo ranką,
Didžiuotis žmogumi ir jo protu...
Einu — ir man jėgų svajot, gyvent užtenka,
Nors kartais kelyje ir pavargstu.
Tada prisimenu,
Kiek jau esu pakėlęs,
Išsaugojęs širdy kas man brangu...
Aplink — geroji žemė. Srūva šaltinėlis.
Prabėga vėjas virš brandžių laukų —
Kaip visa tai brangu!..

GALĖTUM BŪT

Galėtum būt be rūpesčių, galėtum
Ramiai, ramiai gyventi — kaip kiti.
Praeitų dienos mielosios iš lėto,
Panašios naktys dingtų užmaršty.

Galėtum būt... Tačiau eini ir vingiais,
Ir nėr dienos, atrodo, ramesnės.
Galėtum būt... Bet pilnas — rūpestingas
Eini visur jieškodamas prasmės.

Ir kankinies, kai pamatai, kas juoda,
Ir nebijai gyvenimo sunkaus...
Galėtum būt... Tiktai nurimt neduoda
Karšta širdis ir sąžinė žmogaus.

---

ma: štai mes tai jau esame viduriniai, laisvi, nevaržomi jokių dogmų nei prievartaujamos drausmės — nei bažnytinės nei sovietinės.

Toks galvojimas yra nelogiškas. *Tarp kakalikybės ir bolševizmo yra esmės skirtumas.* Antra, kas tariasi nepripažįstąs jokio susivaržymo ir jokių dogminių tiesų, tasai skelbia savas tiesas arba dogmas. Tiktai to savojo mokslo arba pasaulėžiūros nuosekliai nesilaiko. Nuoseklumas vestų į nesąmonę, nes reikėtų paneigti visus įstatymus, kuriais remiasi mūsų gyvenimas ir galvojimas. Nė kiek nemažiau jisai remiasi ir Dievo įstatymais. *Žmogus be Dievo, — pabrėžia Stasys Šalkauskis, — jei tik padaro visas išvadas iš savo neigimo, neišvengiamai turi pulti žemiau gyvulio".* Tai reiškia, kad jisai iškrinta net iš gamtinės tvarkos, kuria laikosi neprotingi gyviai.

Anoji Bikini sala, kurią pradžioje užsiminėme, yra pagarsėjusi dar kitu dalyku: jos vardu yra žinomas rūbas, kuris žmogaus beveik nepridengia. Tuo būdu atidengiamas ne tiktai viršinis žmogaus nuogumas, bet ir vidinis, rodęs silpną moralinę jėgą. Labai yra būdinga mūsų laikams, kad toje pat saloje, kur žmogus parodė sučiupęs neribotą fizinę gamtos jėgą, pasirodė esąs silpnos dvasios. Čia ir kyla baugus klausimas: *į ką pavers suskaldytą atominę energiją savo viduje suskilęs žmogus?* Žmogus, atitrūkęs ir atitrūkstąs nuo jį palaikančio centro arba Dievo. Vokiečių teologas Karls Adams čia pastebi, kad tokie žmonės pameta ir bendruomeninį ryšį tarp savęs. Žmonės krinka, nes kiekvienas nori gyventi savo gyvenimą, koks jam patinka, o ne koksai yra privalomas.

Pratybų metu. Nuotr. P. Kaufmano

Mūsų laikais turime dvi tokias bendruomenes, kurios turi labai silpną vidinį ryšį. Viena yra palaikoma išviršinės jėgos komunistiniuose kraštuose, kur kiekvienas žmogus yra verčiamas gyventi uždarą savo gyvenimą ir kiek galima mažiau turėti ryšių su kitais. Tiem ryšiam palaikyti prievarta brukama viena bolševikinė ideologija.

Amerikoje, priešingai, yra didelė laisvė, bet toje laisvėje bendruomeninis saitas yra gana netvirtas, matome visose srityse nemažai pakrikimo ir nesutarimo. Kiekvienas nori gyventi neliečiamas, uždaras, atsiskyręs nuo kitų net tame pačiame name. Ryšius daugiau palaiko bendras darbas, plačiai iškerojęs biznis ir asmeninė nauda. Tuo nenoriu pasakyti, kad Amerikoje nėra gero. Kilni yra pati laisvė, demokratinis nusiteikimas, žmoniškumas, paslauga kitiem ir pačių amerikiečių susirūpinimas moralinėm piktybėm jaunuomenėje. Man terūpi pabrėžti, kad pikto daigai gema iš stokos tvirtesnių pasaulėžiūrinių pagrindų. Ir taip yra ne vienoje Amerikoje. *Pasaulėžiūros silpnumo ir pakrikimo žymių matome visame Vakarų pasaulyje.*

Krikščioniškiem Vakaram dabar duoda pamoką nukrikščioninami Rytai, bet nevisi dar ją supranta. O pamoka yra štai kokia. Vakarų Europa, toldama nuo krikščioniškojo gyvenimo principų ir praktikos, per eilę kartų iš savo tarpo išugdė nemažus kadrus ateistinio nusiteikimo žmonių. Atsirado pažiūrų ir tvirtinimų, kad anksčiau visus jungusi krikščioniškoji pasaulėžiūra yra savo laikus atgyvenusi, kad ji nė nereikalinga, o dargi kenksminga, nes varžo laisvą kūrybinį žmogaus reiškimąsi. Tokio klaidingo galvojimo ir nusistatymo logiška išvada atvedė į bolševizmą, kuris yra ne kas kita, kaip ateizmo viršūnė. Tik iš tos viršūnės dabar galima matyti, kaip žmonės, *laisva valia nepanorėję pažinti ir įsisavinti krikščioniškos pasaulėžiūros, verčiami jėga prisiimti ne tiktai nekrikščioniškąją, bet ir nežmoniškąją.* Galima tai laikyti Dievo piršto grasymu. Dievo Apvaizda, kaip ir pats gyvenimas, moko pačių žmonių klaidom, bet moko skaudžiai. Kai įsincrima, pavyzdžiui, laisvės be tvarkos, ateina tvarka be laisvės. Tokia tvarka skaudi prislėgtiem ir pavojinga laisviem, nes ir jiem graso prievarta. Esame dabar tokią kraštinę ribą priėję, jei nesakytume — krizę.

Mūsų dienom katastrofa gali pratrūkti atpalaiduota atomine energija, išsprūdusia iš žmogaus rankų, jeigu nebus suskubta atsipalaiduoti nuo klaidų, kurios įsivėlė į pasaulėžiūrą, pakreipusią gyvenimą klaidinga ir pavojinga linkme.

Štai kokį vaidmenį turi pasaulėžiūra žmonijos likimui. Nemažesnį vaidmenį ji turi ir kiekvieno žmogaus asmeniškame gyvenime. Atskiro žmogaus apsisprendimas turi be galo didelės reikšmės ir jam pačiam ir jo tautai bei valstybei. Dėl to mūsų laikų ideologinio ir politinio įtempimo laikais dera gerai nusimanyti, *kas yra pasaulėžiūra, kaip žmonės ją susikuria, kodėl be jos apsieiti neįmanoma ir kokie yra jos pagrindai bei skirtumai.*

Prie margučių stalo. Nuotr. G. Pauliukonytės
(Kitame Nr. bus platus iliustruotas kursų aprašymas)

Sao Paulo, Brazilijoje, moksleivės ateitininkės šoka Sadutę

GARBĖS SVAIGULYS

ALFA SUŠINSKAS

Turbūt, niekas tiek neardo draugysčių, gerų savitarpio santykių, kiek garbės svaigulys: perdėtas garbės troškimas bei siekimas įvairiais būdais ir įvairiomis priemonėmis, nepaisant jokio garbingumo, nesilaikant net ir teisingumo.

Kiekvienas garbėtroška tik sau tegyvena ir tik savęs težiūri, neatsižvelgdamas į tuos, su kuriais jis turi bendrauti ir kurių draugystėje jis dirba. Trokštantysis garbės laiko save visko centru: visi ir viskas turi tik apie jį suktis ir šokti pagal jo grojamą muziką. Savo nuomonę jis laiko išmintingiausia; jo elgesys esąs tinkamiausias ir nekritikuotinas Kitą įžeidęs, pažeminęs ir pats būdamas kaltas, jis neatsiprašo įžeistojo, bet dargi laukia, kad anas kaltu prisipažintų ir dar jį atsiprašytų.

Garbės svaigulio apimtasis visur kaišioja savo riestą nosį — kur reikia ir nereikia. Jis ižūliai imasi spręsti dalykus, kurių neišmano ir negali pakęsti priešingos kito nuomonės. Jis niekuomet nėra patenkintas tuo, kas kito asmens yra padaryta, o į savo, kad ir menkiausią, darbelį jis žiūri lyg į kokį stebuklą. Visur ir visada jis siekia augščiausio garbės poaugščio, nors ten jis ir visai netinka. Jis trokšta, kad ir nežymiausias jo patarnavimas būtų kitų laikomas reikšmingu bei vertingu. Jis veikia organizacijose ne idealų ir ne pasiaukojimo dvasios traukiamas, o dėl savo asmens reklamos: toks dirba ne organizacijos ar visuomenės gerovei, bet kad išgarsėtų.

Pagaliau garbėtroška labai susierzina ir desperuoja, jei kada iš ko nors nesulaukia trokštamosios garbės: jam tada viskas atrodo juodomis

Nerima Narutė

LĖVUO

Ištvinusi užliedavo pakluonės pievas, —
Juodomis sruogomis sukosi gelmė,
Varydama ledus...

Ranka nubrukusi
Kaimiečių pastatytus lieptus,
Išmėtydavo jų baltus griaučius
Ir sklidinais žalios brastos akivarais
Grasindavo Lėvuo.
Tiktai prieš šventą Jurgį, balandyje,
Sugrįždavo į siaurą vagą.
Ramus tekėdavo mėlyna gija jos pulsas.
Ryšėdavo tada baltom skarelėm jievos,
Ir putinai žiedų koriais apsisagstydavo,
O palei augštą lazdynų pakriaušę
Paklodavo gegužis mėlynų žibučių taką...

RELIKVIJOS

Ploniausia lino gija —
Motinos rankų darbas:
Aštuonenyčių staltiesių
Žvaigždėti raštai,
Baltų drobių rietimai...
Pakvipę vasaros vidurdienių kaitra
Ir rugiapjūties prakaitu.
Mergautinių dienų džiaugsmas.

Baltoje skepetoje gelsva grabnyčia,
Kantičkoje sudžiūvęs pinavijos žiedas,
Gintarų eilės — kukavinis rožančius,
Velykinis vanduo.
Manos genties relikvijos.

spalvomis — tuščia ir neprasminga.

Ir visdėlto jis nepasiekia pilnos ir tikros garbės... Mat, jis pamiršta pagrindinį dalyką garbės psichologijoje: garbė traukiasi nuo tų, kurie jos ieško ir ji bėga paskui tuos, kurie jos vengia...

Tikros garbės sulaukia žmogus tik iš savo gerųjų, nesavanaudiškųjų darbų. Pasiaukojimas kitiems, pareigingumas, Dievo ir artimo meilė, nuoširdumas ir sveikas, protingas nusižeminimas apvainikuoja žmogų negęstančia garbe, kurios neįstengia aptemdyti nė jo priešai.

Garbėtroška nesulaukia patvarios garbės dar ir dėl to, kad žmonės nemėgsta ir nemyli tokių, kurie patys sau garbės jieško ir tik sau tegyvena. Toks neretai būna ir pajuokos daiktu kitų akyse.

Kiekvienas trokštantysis garbės yra kenksmingas žmogysta. Kenksmingas tiems, su kuriais jis dirba ir gyvena. Garbėtroška dažnai sugriauna tai, ką jis stato ir kuria. Jis atšaldo šiltus ir bičiuliškus santykius su kitais žmonėmis — jis būna lyg ledas, saulės šilimon išneštas: pats tirpsta, nyksta ir aplinką šaldo. Jis ne traukia į save kitą žmogų, bet stumia nuo savęs: jis — aštrusis dyglys, visus ir visur badąs bei duriąs. Tačiau bebadydamas, tas dyglys ne tik kitus sukruvina, bet ir pats nuo to nukenčia — atbunka ir net nulūžta...

Garbėtroška, pasipūtęs puikuolis, yra nepasotinamas padaras, ir jam niekada nėra gana garbės: juo daugiau jis jos pasiekia (tegu ir laikinai), juo dar daugiau jos trokšta.

Išsigydyti iš šios kvailos bei negarbingos dvasinės ligos garbėtroškai tinkamiausi vaistai yra šie šventieji Išganytojo žodžiai:

—Kiekvienas, kuris save augština, bus pažemintas (Luko 18, 14).

Pradėjęs gyventi šių žodžių dvasia, garbėtroška atsipeikės ir supras savo elgesio tuštybę. Jam tada atsivers nuolankios širdies kelias, kuris iš tikrųjų veda į tikrąją garbę.

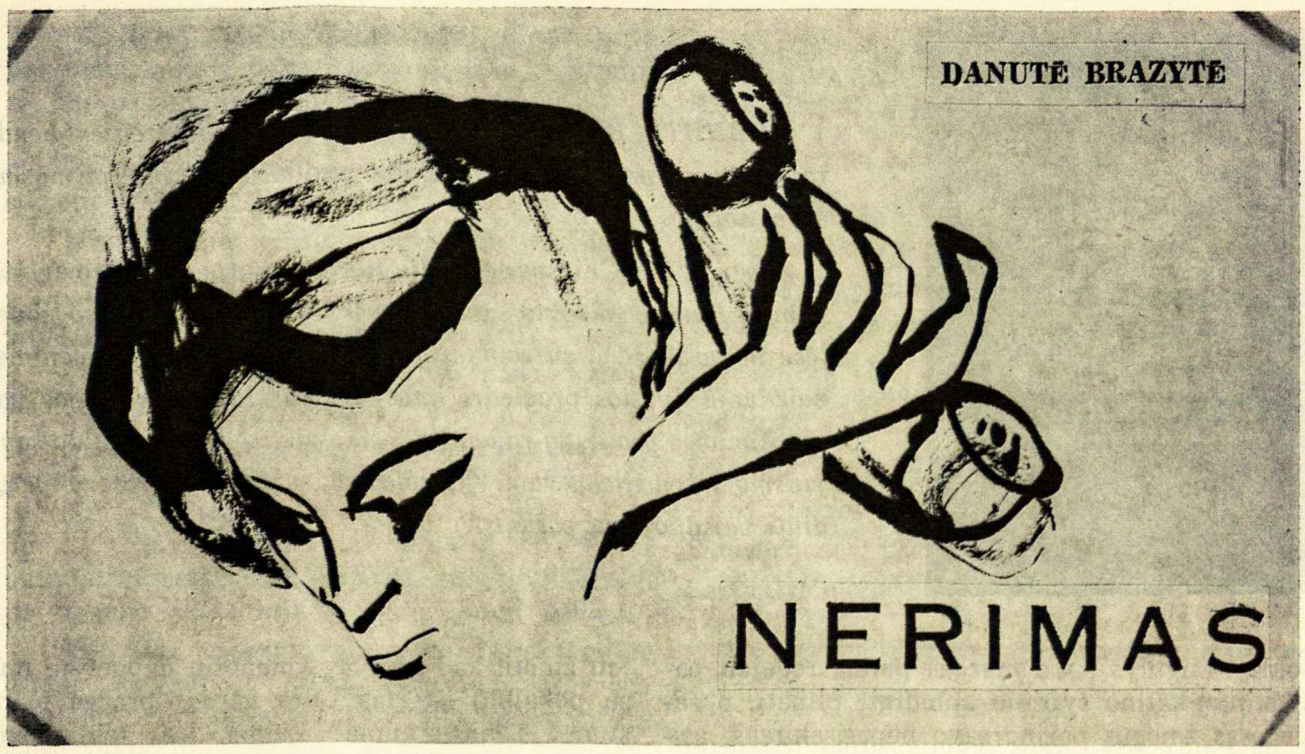

SĖDŽIU prie telefono ir laukiu. Bijau net per kambarį pereiti. Vos žengsiu žingsnį į šalį, nebylys aparatas atgis, pašauks aštriu zirzimu, aš nespėsiu atbėgti, ir iš juodų ragelio skylučių į ausį durs tyla. Geriau sėdėti čia pat, nepatogioj kėdėj, sklaidyti pasenusį žurnalą ir laukti.

Telefonas vis neskamba. Gal sugedo? Juk nekartą laidus sutrauko siausdamas vėjas, nukapoja perskaudi lietaus srovė. Tačiau pro dulkėtus medžių lapus byra toks saulėtas pavakarys, o vėjas išvyko kažkur užmiestin pailsėti. Tikriausiai kaimynė vėl šneka. Kada tik paimi ragelį, nors nepakenčiamai skubu būtų, jos balsas vis lieja nenutrūkstančią žodžių upę kažkam į ausį. Atsargiausiai pakeliu ragelį. Ausin subraška tuštuma. Mintimis atsiprašau kaimynę ir vėl laukiu.

Lango stiklu vaikšto musė: stabtelėdama, pasisukinėdama, lyg moderni poniutė išėjusi pravėdinti pernykščius kailinius. Pirmyn ir atgal be paliovos lipinėja keturkampiu stiklo ploteliu. Neiškentusi mosteliu ranka. Musė išskečia perregimus sparnelius ir nudūzgia kambario gilumon. Sieninio laikrodžio rodyklė šliaužia spindinčiais skaitmenimis. Elektra matuoja laiką tiksliai, be garso. Mane taip ramindavo laikrodžio tvaksėjimas, pripildąs kambarį jaukumo, naikinąs vienatvės jausmą. Tačiau mano tėvai pilnais glėbiais gaudo modernizmą, dėl to ir kėdės kambaryje riogso lyg gilios lėkštės, sumaustytos ant juodų trikojų, ir paveikslai šviesiuose rėmuose didžiuojasi nesuprantamu linijų bei spalvų raizginiu.

Tikrai žadėjo paskambinti. Netikiu, jog būtų pamiršęs vakarykščius žodžius. Mes vaikščiojom paežerio taku, o vėjas taškėsi sudaužytų putų liekanomis, basas kojas dilgino aštriu smėliu, ir mano, rūpestingai sutaisytą šukuoseną bematant pavertė suveltų plaukų kupeta. Tik aš negalvojau apie tai. Net nepastebėjau, kaip anapus vandens į horizontą susmego saulė, palikdama tik žara raibuliuojantį ežero paviršių. Negirdėjau, kaip senose drebulėse, susirinkę poilsiui, strazdai ginčijosi dėl patogesnės nakvynei šakos, ir kaip augštos žolės kuokštuose svirpliai derino instrumentus naktinei serenadai.

Visą savo dėmesį buvau paskandinusi šalia einančiojo žodžiuose. Leidau jam kalbėti teikdama ramybę tyliu susikaupimu. Kažkodėl man visuomet tenka kantrios klausytojos rolė. Vyriška giminė arba stebi mane iš tolo tarsi nepasiekiamą esybę, arba pastato sesers-motinos-draugės vaidmenyje ir džiaugiasi atradę asmenį, su kuriuo gali savo bėdas palikti, sukišti visus rūpesčius į užjaučiančias ausis. Nuoširdžiai džiaugiuosi tokiu žmonių pasitikėjimu, tik šita tvarka kartais truputį nusibosta. Kai pirmadieniais, grįžus į darbą, draugės pasakojasi malonius savaitgalio nuotykius, aš tegaliu pritariamai linksėti galva ir paslaptingai nusišypsoti į jų klausimus. Nejaugi sakysiu, kad šeštadienio vakare ir aš buvau, kur

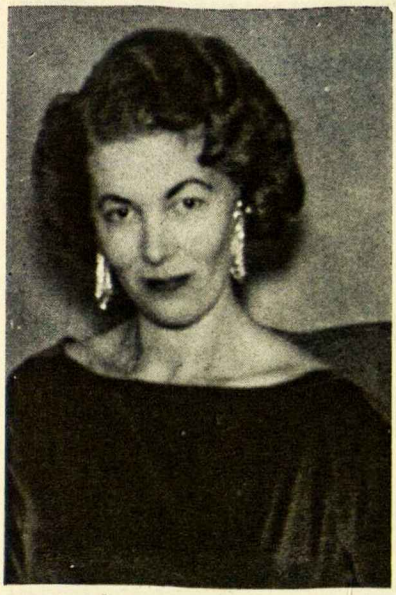

DANUTĖ BRAZYTĖ-BINDOKIENĖ, uoli Ateities bendradarbė, jau prieš keletą metų išspausdinusi Ateityje pirmąsias savo noveles.

Išaugo ji iš Chicagos jaunųjų literatų, kurie, susibūrę aplink Aloyzą Baroną, mėgino savo jėgas ir ugdė talentus. Savo novelėse ir pasakose ji su romantiniu žvilgsniu žvelgia į gyvenimą, vaizduoja dvasios pragiedrėjimus, trapius lūžius. Nors jos pasakojimuose yra daug romantinės nuotaikos, bet ji apvaldo savo jausmą ir pasilieka rami, kartais net su lengva šypsena palydinti vaizduojamą pasaulį.

šokio svaigulys suko margas poras, regėjau patenkinto katino šypsniu spindintį pilnatį, o šalia esąs žmogus porino savo nepasisekimus, aiškino sumanymus, raizgė ateities planus, kuriuose moteriška vieta dažniausiai jau buvo skirta kitai, tačiau nesiskubinančiai tą vietą užimti. Ilgų pusvalandžių monologas visuomet baigdavosi pareiškimu, jog aš esanti tokia protinga mergaitė, pilna įdomių idėjų, skirtinga iš visų, todėl ar negalėčiau kaip nors tą išrinktąją paspartinti... Tada nusidažydavau lūpas pačia įtikinamiausia šypsena, trokšdama eiti namo ir miegoti be sapno.

Telefonas tebetyli, o aš pradedu nekantrauti. Nubloškiu žemyn žurnalą, pasitaisau plaukus, pasiunčiu juodam aparatui grąsinantį žvilgsnį ir, trypdama basais kulnimis pilką kilimą, nudrožiu į kitą kambarį. Valandėlę klausausi nejudėdama, bet iš anapus durų atsiliepia tik ta pati, nuobodi tyla. Nesiryžtu imtis rimtesnio darbo. Surikiuoju pieštukus ant rašomojo stalo, patraukiu megztos staltiesėlės kampą, nugnybiu pora žiedų iš vystančios puokštės ir vėl žiūriu į tuščias rankas. Galėčiau susitvarkyti stalčius, ten, rodos, devyni viesulai pralėkę. Tačiau, didžiausiam mamos pasipiktinimui, toje betvarkėje aš daug greičiau randu reikiamą daiktą, be to, tarp daugybės bereikalingų popierių, slypi keletas laiškų, kurių dabar matyti nenoriu.

Jis ir rašo apie savo bėdas, kurių viduryje yra Lilė, išdidi mergaitė rausvais skruostais ir šaltomis akimis.

— Esu diplomuota sutrūkusių širdžių lipdytoja, — nusijuokusi pasakiau, kai nedrąsiai, draugiškumo vardan, jieškojo mano pagalbos. Nors dabar už anuos žodžius norėčiau gerai krimstelėti sau į liežuvio galą. Iš kur aš galėjau žinoti, kad po poros mėnesių daugelyje mūsų pokalbių ištartas Lilės vardas pradės mane stumti į nusiminimą? Laimė, kad tas nelemtasis vardas labai retai į mūsų kalbas beužklysta. Dažnuose susitikimuose temų pakanka — tiek planų, troškimų, juoko. Jis moka žaisti žodžiais lyg prityręs krepšininkas sviediniu, ir niekuomet nebūčiau tikėjusi, kad dviem žmonėm tie patys nuobodūs daiktai sušvinta nuostabiu naujumu.

Staiga krupteliu ir iš delno pabyra sausi gėlių lapeliai, kuriuos buvau užmiršusi, besirausdama atminimų lobyne. Net nekvėpuodama klausausi, kaip dar kartą sučirškia telefonas, piktai, įsakančiai. Triukšmingai šaunu per duris.

— Alio! — sušunku pro sunkiai gaudomo kvapo gurkšnius.

— Prašau rezervuoti staliuką šešiems, aštuntai valandai, — rėžiasi į ausį nepažįstamos moteriškės balsas. Aš kartoju: staliuką šešiems. — Stipriai prispaudžiu ragelį prie juodo aparato, sudribdama kėdėje.

Vakar vakare viltis liete liejosi per mano sielos kraštus. Jis seniai nustojo minėti Lilę, jaučiau, jog pagaliau ir jo mintys nebesiblaškė kažkur už horizonto, o ėjo kartu su manimi.

— O kaip tau? — nusišypsojęs paklausė, —kaip tavieji reikalai eina?

— Mano reikalai niekur neina, — mėginau paslėpti liūdesio aidą savo žodžiuose. Jaučiausi lyg šachmatų žaidėjas, nesulaukiąs partnerio ėjimo. Tylėdama leidau savo pirštams pasinerti jo saujoj, o kai prieblandoje mano koja užkliuvo už akmens ataižos, jo ranka draugiškai nusileido ant mano pečių ir pasiliko ten prilaikydama, paremdama.

— Rytoj, jeigu viskas gerai klosis, prie pat mano ausies pabiro tylūs žodžiai, — rytoj aš tau pasakysiu malonią naujieną.

— Kam prižadini moterišką smalsumą ir palieki nepatenkintą, — šyptelėjau, kad nepastebėtų staiga užsiliepsnojusių skruostų.

Įsisiūbavusio ežero paviršiumi prašliaužė ištaikingas garlaivis, švytėdamas visais langais. Ant suolelio du tamsūs siluetai buvo pamiršę laiką ir aplinką.

— Geriau paskambinsiu. Kai kada drąsiau šnekėti žmogaus nematant.

— Staliuką šešiems! — su pagieža kartoju anos moteriškės balsą. Kodėl žmonės taip nerūpestingai atrenka skaičius ir pataiko ne tą numerį. Reikėjo rezervuoti staliuką, kitą kartą būtų atsargesnė. Gal kaip tik tuo pačiu metu jis mėgino skambinti, o linija buvo užimta.

Vaikštau po kambarį, pasieniais, skersai ir išilgai. Pirmyn ir atgal, didesniais ir visai smulkiais žingsniais, net apsisuku porą kartų, valso taktą niūniuodama, o telefonas stovi sustingęs, tylus nedraugiškas. Einu ir einu lyg ta žaliasparnė musė lango stiklu, tik manęs niekas nepertraukia.

Šį kartą aš kalbėčiau. Sakyčiau ir sakyčiau iki visos slaptos, taip ilgai išnešiotos, mintys virstų žodžiais. Jis užtektinai prikalbėjo — dabar mano eilė. Pasakyčiau, kiek nerimo, liūdesio, džiaugsmo susikaupę mano širdyje. Pirmą kartą praskleisčiau sielos uždangą, tik tegul suskamba telefonas.

— Eisiu praustis, — mąstau. Kada tik pasineriu šilto vandens patogume, visuomet šitas aparatas pakelia triukšmą. Skubu ieškoti rankšluosčių, muilo, paleidžiu vandenį pilna srove ir klausau prikišusi ausį prie durų. Kambaryje tylu, tik drebindamas langų stiklus per pat stogą persirita lėktuvas, spygauja vaikai žaidimo įkarštyje. Tačiau maudytis nebenoriu. Užsuku čiaupus ir, ištraukusi kamštį, stebiu, kaip vanduo gurguliuodamas dingsta mažoje skylėje.

Vėl susirangau kėdėje prie telefono. Kiurksosiu čia kovodama su nuoboduliu, baime bei nekantrumu iki sulauksiu. Neapsimoka blaškytis. Būtų galima šiek tiek nusnūsti, arba, pagaliau, atsisiūlėti languotojo sijono apačią. Darbai peršasi vienas po kito tarsi turtingai vienturtei jaunikiai, bet aš lieku sėdėti. Stebiu, kaip pamažu įsidrąsina prieblanda ir žingsnis po žingsnio okupuoja kambarį, pavakario saulėtumą išgrūsdama per langą. Visą dieną ilsėjęsis vėjas supasi klevo šakose, vėsiu delnu glosto saulės kepintus astrus. Užuolaida plevena lyg baltos paukštės sparnai vakar paežery. Mano laukimą švelniai apraizgo nuovargio voratinklis, darosi tingu, gera, visi rūpesčiai išlekia su paskutiniais dienos spinduliais.

Telefono skambutis sudaužo mano ramybę į tūkstantį šukių. Pasipurtau, kad greičiau atsitrauktų snaudulio saldumas, šokdama prie aparato apverčiu kėdę, susipainioju numestojo žurnlo puslapiuose.

— Alio! — skubiai sakau į juodą ragelio apvalumą. — Alio, alio? — papūgiškai kartoju ir kai pažįstamas balsas atskuba truputį pritildytas vielų nuotolio, aš tvirtai prispaudžiu ranka krūtinę, kad jis neišgirstų širdies dunksėjimo.

— Aš laukiau ir laukiau, — sakau pro juoką.

— Atleisk, turėjau susiprasti, jog moterys nepažįsta kantrybės, — erzina jis. — Bet kai išgirsi mano naujieną, būsi laiminga kartu su manimi.

— O? — pro mano lūpas išsprūsta apvalus garsas lyg muilo burbulas, paleistas vėjuotoj dienoj.

— Taip norėjau tau pirmajai pasakyti, o dabar net nerandu tinkamų žodžių. Jeigu nebūtum suteikusi man pasitikėjimą savimi, kai klaidžiojau nusivylimo pelkėse, šiandien Lilės piršto nepuoštų mano žiedas, — jis kalba ir kalba, kaip visuomet, net nejusdamas, jog šį kartą aš nustojau klausytis, paminėjus Lilės vardą. Netikėdama spoksau į juodą ragelį, paskui paleidžiu jį švytuoti ant ilgos, raitytos vielos tarsi tamsią, nelaimę lemiančią švytuoklę. Aš atsiklaupiu pilkame kilime, tvirtai užimu rankomis ausis ir linguoju į šalis lyg vienišas rugys, kirtėjo netyčia paliktas rudens vėjų malonei.

J. SAKALAS

PAVASARIS

Paržioruoja, paršvytruoja
Saulė vieškeliu augštuoju,
Šviesiai mėlynom erdvėm.
Verdančiom srovėm.

Dar laukų nekaišo gėlės,
Tik pragydo vieversėlis,
Ir sapne matau gėlių:
Visos puikios vainikuotos
Skaistažiedės, paauksuotos
Saulės spindulių.

TAUTIŠKUMAS

Sauerveinas rašė: "Lietuviais esame mes gimę, lietuviais norime ir būt! Tą garbę gavome užgimę, jai neturim leist pražūt".

Taip, tautiškumas, nuoširdi meilė savo tautai ir jos kultūrai, siekia išlaikyti ir pagerinti tautines savybes visose gyvenimo srityse; siekia pažinti ir pamilti savo tautos skirtingus ypatumus, vykdyti tautinius uždavinius savo gyvenime ir, svarbiausia, jausti garbę, kad esi lietuvis.

Gyvenant svetimų tautybių jūroje, mums gresia pavojus nutautėti, būti užlietiems svetimų įtakų bangos. Bet prisiminkim, kad Kūrėjas sutvėrė mus lietuviais, kad mūsų gyslose teka mūsų tėvų, protėvių ir senolių garbingas lietuviškas kraujas. Esame gimę Lietuvoje, kurios žemė persisunkusi prakaitu ir krauju kovojant dėl jos laisvės, dėl jos gerovės. Mes privalome likti lietuviais, nepaniekiti to, ką jie brangino, bet visomis jėgomis ginti ir išlaikyti.

Tautškumą galime išugdyti, savąja kalba kalbėdami draugų tarpe, eidami į minėjimus, į lietuvių ruoštus pasirodymus, taip pat ir dalyvaudami lietuviškame sporte. Mes turime pareigą gerbti ir mylėti kitas tautas, tai tiesa; bet dar svarbiau savos neapleisti, kad lietuviškoji dvasia neužgestų.

Vida Kanišauskaitė

Bedfordo, N. H., mokyklos lange pavaizduota tikėjimo priespauda Lietuvoje (perlaužta komunija). Šią mokyklą šiemet baigia K. Daugėlos dukrelė, kuri ir papuošė langą.

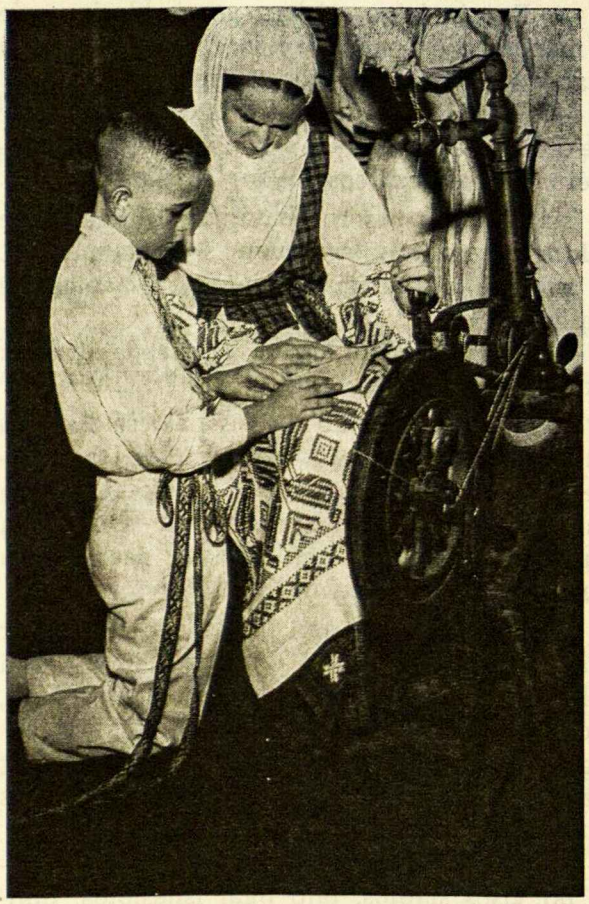

Vargo Mokykla, — detalė iš Sao Paulo moksleivių ateitininkų pastatyto gyvojo paveikslo.

RELIGIŠKUMAS

Religiškumas yra palinkimas žmogaus sielos į Dievą, mūsų Kūrėją. Religiškumas jauno žmogaus gyvenime nustato gaires teisingam keliui. Jaunuolių, kurių visas gyvenimas yra pagrįstas tikėjimu, darbai ir mokslas, jų kasdieniški veiksmai tampa malda, nes tikėjimas yra suaugęs su pačia žmogaus prigimtimi. Religingas jaunuolis, gyvenime sutikęs daug viliojančių pagundų, turės pagrindą atsispirti, semdamasis jėgų iš skaitytų religinių knygų ir jaunų šventųjų gyvenimų.

Plačiai sklinda doro jaunuolio garbė. Ir kieno pasiryžimu galėtume daugiau pasitikėti, kaip religingo jaunuolio, kurio būdas, elgesys ir kiekvienas gyvenimo žingsnis yra pagrįstas religiniais dėsniais. Jis jaučiasi stiprus, galįs sutikti gyvenimo smūgius, kurie yra pridengti Dievo rankos. To jis pasiekia žinodamas, kad prie jo gyvenimo laivelio vairo stovi dangiškoji galia, kuri neapvilia.

Tikėjimas mums rodo amžinuosius idealus, dėl kurių mes turime kovoti kasdieniniame gy-

Pavergtoji Lietuva — gyvasis paveikslas, pastatytas Sao Paulo moksleivių ateitininkų miesto teatre, kur vyko Vasario 16 minėjimas.

ŠEIMYNIŠKUMAS

Šeimyniškumas, vienas iš penkių ateitininkų principų, iškelia krikščioniškos, lietuviškos šeimos svarbą.

Šeima — tėvai ir vaikai — yra svarbiausias visuomenės ramstis. Šeimos svarbą pats Dievas pabrėžė. Vyskupas Sheen sako, kad Dievas "sukūrė šeimą, o ne C.I.O., Jungtines Tautas ar Sovietų Sąjungą". Kristus iš savo žemiškojo 33 metų gyvenimo net 30 praleido šeimoje. Jis parodė, kokie santykiai turi būti tarp šeimos narių.

Matom Kristų paklusniai grįžtantį su tėvais iš Jeruzalės, kur Jis buvo pasilikęs daktarų ir mokytojų tarpe; matom Jį keičiantį vandenį į vyną, nes to prašė motina, nors pastebi, kad nėra atėjęs Jo laikas daryti stebuklus.

Taip Kristus parodė, kad visuomet ir visur reikia tėvų klausyti, net ir tada, kada atrodo, kad mes geriau išmanome.

Prof. Stasys Šalkauskis "Ateitininkų ideologijoje" teigia, kad "dvasinis lietuvių tautos atgimimas tegali įgyti tvirtų tradicijų ir pastovių pagrindų tik per krikščionišką šeimą, kur tėvai pasireikštų prigimtojo, kultūrinio ir religinio pašaukimo pilnumoje".

Iš šios ištraukos matome, kad tautos ateitis — šeimos rankose. Jeigu šeimos nariai bus susipratę lietuviai, praktikuojantys katalikai, tik tada galima tikėtis, kad Lietuva vėl prisikels.

Prof. St. Šalkauskis toliau išaiškina mūsų pareigas: "Ateitininkas privalo gerai suprasti ir gerbti krikščioniškosios šeimos idealą ir, ryždamasis sudaryti šeimą, turi taip pasiruošti

---

venime. Mūsų mokslas, mūsų geri darbai, pareigos, būdo tvirtumas — visa tai gauna antgamtinės vertės tik tada, kai tikėjimas juos pašvenčia.

Yra sakoma: kas netenka turtų, daug netenka; bet kas netenka tikėjimo, visko netenka.

Žmogus be tikėjimo — lyg rėmai be paveikslo.

Religingas jaunuolis visuomet linksmas, visų mylimas, gerbiamas. Nors jis patektų į netikinčių draugų tarpą, — jame spindės augštų idealų siekimas. Tebūna mūsų tikslas gyvenime — tikėjimas!

Vida Dudėnaitė

ŽMOGAUS SUPRATIMAS MALRAUX KŪRYBOJE

VIKTORIJA SKRUPSKELYTĖ

1958 m. pavasarį, Charles de Gaulle perėmus valdžią Prancūzijoje, vienu iš ministerių buvo paskirtas žymus prancūzų rašytojas Andrė Malraux. Tai nestebino tų, kurie prisiminė Charles de Gaulle ir Malraux santykius antrojo pasaulinio karo metu. Šis įvykis tačiau turėjo atrodyti nesuprantamas kelių komunistinės krypties Malraux romanų skaitytojui, kuris negali užmiršti autoriaus buvusių šiltų ryšių su komunizmu. Daug kas Malraux raštuose ir gyvenime atrodo nesuderinama. Kaikurios jo mintys kyla iš gilaus krikščionybės supratimo; daugelio Malraux puslapių kontempliatyvinis tonas primena Pascalo mąstymus apie žmogų. Kiekvieną gyvenimo akimirką Malraux sąmoningai jieškojo to, kas galėtų jam padėti suprasti žmogų, ir jo veikalai — straipsniai, romanai — yra ne kas kita, kaip spalvingas, besikeičiąs autoriaus dialogas su savimi, jo nesibaigią susitikimai su žmogumi ir atskleidimas jo minties apie žmogų. Įdomu tačiau, kad šis, kartais stebėtinai religingai atrodąs rašytojas, kuris tiek daug semiasi iš krikščionybės, negali jos priimti ir lieka netikintis. Malraux galvosena nėra originali, bet gana būdinga šių dienų Vakarų Europos žmogui, ir todėl mums ypač įdomi.

Malraux mintis brendo labai lėtai. Pirmųjų jo veikalų pasaulis be vilties, be paguodos, be prasmės. Jo žmogus gyvena nuolatinėj mirties akivaizdoje, o jo pastangos įžiūrėti prasmę gyvenime tragiškai subyra į neišaiškinamo likimo realybę. Tikinčiųjų pirmuose Malraux romanuose — Les conquerants, La voie royale — nėra. Malraux supratimu dvidešimtojo amžiaus žmogus gyvena be Dievo, be tiesos, be idealo, kuriam galėtų pasiaukoti. Jis pažįsta tik melą ir tegali paneigti absoliuto buvimą. "Tikėjimas" — klausia jaunas europietis veikale La tentation de l'Occident. — "Jis skleidžia meilę, ramumą, bet aš jam niekada nenusilenksiu ir neprašysiu taikos". Krikščioniškasis tikėjimas negali atstatyti Malraux žmogui jo sugriuvusio pasaulio. Autorius randa, kad ne kas kita kaip krikščionybė žmogui įrodė jo nepalyginamą asmeninį vertingumą. Ji suartino Dievą su žmogumi, ir to simbolis yra Kristaus įsikūnijimas. Įsikūnijimo paslaptį tačiau Malraux tegali suprasti kaip laikiną susitaikymą Dievo su žmogumi, kuris sužmogina visa tai, kas dieviška, ir neša galutinį žmogaus, o ne Dievo triumfą. Todėl Malraux ir daro išvadą, kad krikščionybė yra tapusi pirmąja religija, kuri nutolo nuo absoliuto.

Absoliuto paneigimas, žmogaus triumfas neišvengiamai beigiasi beprasmiškume. Jei nėra absoliuto, negali būti nei vertybių, nei prasmės, o tik aklas likimas. Malraux veikėjams yra visa tai, kas viršija žmogų, jį riboja, visa tai, ko jis nesupranta ir negali pakeisti pagal save. Dažnai Malraux likimą sutapatina su mirtimi, nes mirtis yra gyvenimo absurdiškumo nedingstąs įrodymas. Kančia, pažeminimas, nesustabdomas laikas, neapčiuopiama gyvenimo prasmė — tai vis likimo formos, kurios slegia Malraux žmones. Kiekvienas jų jaučia likimą kaip asmeninį priešą ir iš gyvenimo beprasmiškumo pajautimo kyla juose gilus, nenuslepiamas asmeninis rūpestis, kaip nenugalimas yra pats likimas. Pirmieji Malraux herojai įsitikinę, kad pasaulis nepriklausomas, kad jų pastangos suprasti jį ir nugalėti yra bergždžios. Visos įprastinės vertybės paneigiamos. Žmogus tampa laisvu, ir nieko nėra augštesnio už jį. Svarbu atsisakyti svajonių, negyventi lyg bū-

---

prie šeimyninio gyvenimo doriniu, pedagoginiu ir kitais atžvilgiais, kad jo šeima atsakytų visiems inteligentiškumo reikalavimams".

"Ateitininkė privalo pažinti moters idealą inteligentiškos krikščioniškos šeimos šviesoje ir, ryždamasi stoti į šeimyninį gyvenimą, turi pasiruošti prie jo kaip prie pagrindinės savo profesijos, turinčios sprendžiamosios reikšmės visuomenės ir tautos gyvenimui".

Auksė Liulevičiūtė

tų prasmė, siekimai, išsipildymas, o tik įrodyti, kad žmogus yra laisvas, kai jis veikia. Veikimas — tai vienintelė galima žmogaus laisvės išraiška ir kartu su pilnu gyvenimo beprasmiškumo įsisąmoninimu — vienintelė vertybė. Malraux žmonės kovoja ne sukurti, bet pasipriešinti ir nepasiduoti. Jie renkasi ir kovoja be gailesčio, kad pasirinko vieną, o ne kurią kitą savo gyvenimo galimybę, nes bet koks pasirinkimas yra pasirinkimas to, kas beprasmiška. Tik nepasirinkimas, žmogaus laisvės paneigimas, yra smerktinas. Šitoks galvojimas nėra kova prieš mirtį ar laiko įprasminimas. Mirtis visada pasilieka kaip paskutinioji, neišvengiama ir nesuprantama galimybė, kuri turi būti sutikta blaiviai, valingai, žinant, kad joje vilties nėra. Pirmieji Malraux veikalai parodo niūrų teoretikų ir nuotykių ieškotojų pasaulį. Jų vienintelis siekimas — valingai veikti be laimėjimo vilties.

Nupiešęs pasaulio beprasmiškumą ir šio sąmonę žmoguje, Malraux vistiek bando surasti pačiame žmoguje tai, kuo galima pagrįsti žmogaus vertingumą, kas jį įgalintų kovoti su likimu. Malraux nepriima kitų mąstytojų siūlytų išeičių. Jis pats ieško naujo atsakymo: nes nors gyvenimas ir nieko nevertas, neatrandame nieko kito, kas būtų tiek vertingas, kiek žmogaus gyvenimas.

1933 m. veikale La condition humaine Malraux mintys pradeda įgauti kitokį atspalvį, ir veikimas jungiamas su viltimi naujam gyvenimui. Šio romano žmonės, įsitikinę revoliucionieriai, atranda veikime gilesnį tikslą, kurį jie pajėgia formuluoti. Daugelio jų darbai nėra beprasmis pasipriešinimas, bet žygiai už blaiviai pasirinktą idealą, žygiai žmogaus vertei atstatyti, sutriuškinti pažeminimą ir panieką. Pirmą kartą Malraux kūryboje žmogus ryžtasi mirti, kad užtikrintų kitiems gyvenimą be pažeminimo. Iki šiol beprasmė mirtis dabar tampa auka.

Sekančiame veikale — L'espoir— Malraux jautrumas tam, kas kilnu ir garbinga žmoguje, dar stipresnis. Šis romanas atpasakoja jaudinančias Ispanijos pilietinio karo kovas, bet priešo jame nėra. Kilnūs bruožai — drąsa, pasiaukojimas, pasipriešinimas skurdui, meilė kitiems — švyti naujuose Malraux žmonėse. Ispanai ir kitų kraštų savanoriai, katalikai ir komunistai, gilios minties ir juodo darbo žmonės kovoje pajunta, kad turi atsisakyti savęs ir save atrasti tik meilėje, brolybėje su sau lygiais. Jie kovoja už žmogaus vertę ir, dirbdami kartu, kiekvienas iš jų pasiekia nepalyginamai daugiau, negu galėtų laimėti pavieniui. Bendra auka nevienam parodo, kad ir jis gali

Andre Malraux prancūzų kariuomenėje

būti taurus, tikras žmogus. Pirmą kartą prasiveržia Malraux respektas katalikybei. L'espoir katalikai randa stiprybę tikėjime ir kovoja su kančios beprasmiškumu, bet ne su pačia kančia. Kiekvienas iš jų įsitikinęs, kad išganymas skirtas ne jam vienam, kad ši Evangelijos Didžioji Naujiena turi pasiekti visus, ir jų meilė artimui tobulesnė, nes šios meilės šaknys glūdi Kristuje. Malraux to neneigia ir Katalikų Bažnyčioje mato prasmingą bendravimą. Kristus ir individo asmeninis nemirtingumas tačiau jam nesuvokiami. Krikščioniškosios kančios ir likimo klausimo išsprendimas Malraux lieka svetimas. Jam lygiai priimtini visai kitų religinių ar politinių krypčių kovotojų įsitikinimai, nes jis tikras, kad yra dar kažkas gilesnio, negu tie įsitikinimai, ir šis kažkas randamas ne vien krikščionybėje, bet ir daugelyje kitų pasaulėžiūrų. Iš katalikybės Malraux pasiskolina krikščioniškosios meilės mintį ir šį brolybės idealą skelbia atplėštą nuo jo šaknų Kristuje.

Nors broliškos meilės ir pasiaukojimo kupini L'espoir vaizdai parodo Malraux tikėjimą žmogumi, vis dėlto, atmetęs krikščioniškąjį tų visų problemų išsprendimą, autorius neranda pilnutinio atsakymo ir nepajėgia tiesioginiai įrodyti, kad pasaulis nėra absurdas. Likimas, rūpestis ir kančia tyko kiekvieno užnugaryje, net ir to, kuris savo valingu gyvenimu ir broliška meile liudija žmogaus didingumą. Jei L'espoir žmonės aukojasi pilnai įsitikinę, tai tik todėl, kad Malraux problemą sprendžia ne logiškai,

RIČARDAS UKRINAS

SERENADA

Raudoname saulėlydy šauksmas be aido.
Simfonijos pradžia be muzikos, be gaidų.
Girdžiu tave verkiant pro ašaras, maldaujant,
Jaučiu, kad tu skausme paskendus tebesi.

Girdžiu saulėlydyje ašai smuiką verkiant,
Vakaruos regiu aš spindulius kančioj,
Matau tavąsias lūpas maldą kartojančias,
Jaučiu, kad siela liks be vakaro atgailos.

Sustojo lūpos maldos žodžius kartojusios,
Nuriedėjo ašaros per skruostus baltus,
Tiktai saulėlydyje smuikas tebeverkia
Ir verks maldaudamas per ištisus laikus. —

Skambėk per amžius, skambėk, mielasis
smuike,
Nes kai tu nutilsti, tai aš tada kenčiu.
Ar nejauti, kad diena jau mirus,
Tamsioj nakty kovot prieš save nedrįstu.

---

bet greičiau intuityviai. Jis yra ne tik galvotojas, bet ir nuostabiai jautrus poetas, kuriam dažnai atrodo, kad gyvenimas negali būti perdaug suprastintas ir racijonalizuotas. Jis jaučia, todėl ir neneigia kilnių žmogaus sielos savybių — taurumo, pasiaukojimo, tarpusavio meilės. L'espoir Malraux pripažįsta kažką, kažkodėl amžino žmonijoj ir, susitaikęs su paslapties buvimu, bando gyvenimą ir jo misteriją ne suprasti ir išaiškinti, bet išgyventi ir poetiškai perduoti.

Poetiškas kančios ir likimo klausimo sprendimas ypač ryškus paskutiniame Malraux romane — Les moyers de L'Altenburg. Veikale pasakotojo ir jo tėvo gyvenimo vaizdai, pirmojo ir antrojo pasaulinio karo įvykiai, atskleidžia ir tėvui ir sūnui tą pačią, paprastą, bet šventą paslaptį: yra kažkas pastovaus besikeičiančiose civilizacijose, yra nepaslepiamas vientisumas žmonijoj. Įdomu, kad nei vienas Malraux žmogus taip nemylėjo gyvenimo, kaip šis tėvas, kai karo dujų užnuodytas jis jautė atslenkančią mirtį. O jo sūnus, kovos lauke praleidęs naktį, kaip mitų herojus ištrūkęs iš mirusiųjų tarpo, su auštančia diena supranta, kad žmogus yra nepaprasta, stebuklinga būtybė. Šie du pagrindiniai romano veikėjai sukrečiančiuose gyvenimo momentuose staiga pajunta žmogaus didybę ir meilę gyvenimui, bet Altenburge susirinkę mokslininkai neranda jokio atsakymo. Les moyers de L'Altenburg yra pats šviesiausias Malraux veikalas. Tai džiaugsmo giesmė ir šauksmas gyventi.

Malraux nepasitenkina savo romanuose parodęs skaitytojams intuityviai pagautą žmogaus prigimties didingumą. Jis imasi nagrinėti tai, ką žmogus yra sukūręs, ir savo meno kritikos veikaluose tiksliau bando užčiuopti tas ypatybes, kurios daro žmogų nelygstamai vertingą, dievišką, dėl kurių jis darosi pajėgus, be absoliuto pagalbos, įprasminti savo gyvenimą, būti sau žmogumi. Malraux bando pajusti turtingą meno pasaulį ir jame atrasti neabejotinai triumfuojantį žmogų. Malraux peržvelgia meno kūrybą nuo pirmųjų dienų iki mūsų laikų, pastebi besikeičiančius stilius ir bando suprasti įvairių laikotarpių meno idealą. Kiekviename stiliuje — antikiniame, renesanso, moderniajame — jis randa vieną pastovų, niekada nesikeičiantį dalyką. Tai žmogaus kuriamoji galia, jo užsispyrimas sukurti autonomišką pasaulį, perkeičiant jį — svetimą ir priešingą jam — pagal savo idealą. Meno istorija Malraux įtikina, jog menininkas daug skaudžiau, negu eilinis žmogus, supranta, kad jo buvimas yra tik atsitiktinumas žemėje ir tragiškai pergyvena pasaulio nepriklausomumą nuo žmogaus. Menininkas tačiau pavergia savo tikslams visa tai, kas ne jo. Jis ryžtasi nugalėti likimą jį vaizduodamas, keisdamas. Atvaizduoti likimą meno kūrinyje, teigia Malraux, tai nėra jam pasiduoti, bet jį apvaldyti, perkeisti. Likimui, Malraux aiškina, yra grasinama, kai šalia jo iškyla žmogaus sukurtas pasaulis, kai sąmonė įsiskverbia į likimą. Malraux atrodo, kad tai tobuliausiai atsiekiama mene. Menas yra pasaulio sužmoginimas, ir kiekviename meno kūrinyje Malraux įžiūri sutramdytą likimą. Kiekvienas tikras menas mums atskleidžia kūrėjo norą atsistatyti pasaulį pagal žmogaus dėsnius. Šį nenuslopinamą visų amžių norą Malraux įžiūri, pavyzdžiui, graikų mene, kuris bando viską atkurti pagal žmogiškus dėsnius, žmogų pastatyti viso centre ir juo pakeisti absoliutą. Graikiškų statulų veidai — tai žmogiški veidai, išlaisvinti iš mirties ir dievų.

Meno kitimas amžinas. Savitas pasaulio atkūrimas mene nepradžiugino nei vieno laikotarpio menininko ir nepatenkino tų, kurie kū-

rė po jo. Malraux aiškina, kad kiekvienas naujas stilius ir kiekvienas kitoks meno idealo supratimas neigia ir išsivaduoja iš to, kas buvo anksčiau sukurta. Tikrieji menininkai niekada nepasitenkina tuo, ką jie ar kiti atsiekė. Visa Maraux meno kritika atskleidžia kūrėjų nerimą. Šitas nepasitenkinimas liudija, kad yra dar kažkas nepasiekto ir tobulesnio, negu visi stiliai ir meno vertybių supratimai. Savo gyvenimu ir darbu menininkai parodo, kad jie jaučia transcedento buvimą kokioj nors formoj: tas, kuris sąmoningai ir valingai siekia viršyt, vis pralenkti ne tik kitus, bet ir save, vis tobulėti, turi tikėti kuo nors daugiau, negu jis pats. Malraux tačiau nors ir parodo kažko daugiau siekiantį menininką, bet jam pačiam šis nenugalimas nerimas nerodo transcedento buvimo. Kūrėjų siekimas tačiau negali ilgai išsilaikyti, jei iš vis nėra transcendento. Su tuo, atrodo, sutiktų ir Malraux. Nagrinėdamas krikščioniškąjį meną ir Vakarų Europos minties krizę, jis teigia, kad vien žmogaus civilizacija, neigianti Dievą, negali ilgai išsilaikyt. Vakarų kultūroj žmogaus dvasinio gyvenimo, visų jo vertybių ir vilties mirtis sekė Dievo mirtį. Malraux tačiau neskelbia Dievo pasaulio žmoguje atkūrimo. Transcendento idėja jam lieka nesuprantama. Ilgos Malraux krikščioniškojo meno studijos dar daugiau suartino autorių su krikščionybe ir pagilino jo krikščioniškųjų vertybių supratimą. Jos dar kartą jam parodė, kad esama vertybių, kad kiekvieno žmogaus asmeninė vertė neišmatuojama. Nors krikščioniškame mene glūdančios vertybės yra ir Malraux pripažįstamos, autorius vistiek pasilieka prie pirmosios, pagrindinės tezės: neasmeninis absoliutas, krikščioniškasis Dievas ir visos kitos transcendento formos žmogų apvylė. Visa tai, kas ne žmogus, gali būti tik jo priešas, ir niekada palaima jam. Autoriui yra nesuprantama krikščioniškoji pašaukimo idėja. Malraux veikaluose kova su tuo, kas žmogų prašoka, lieka grumtynės su grasinančiu likimu, bet ne bandymas pasiekti tobulumo. Meno pasaulis, lygiai kaip ir Malraux atvaizduotų besiaukojančių kovotojų pasaulis, yra daugeliu atžvilgiu krikščioniškas, bet be malonės, be Išganytojo. Malraux žmogus tikrai tampa žmogumi, dievišku žmogumi, kai jis jieško to, kas tobuliausia ir kilniausia jame. Bet jis niekada nesiekia to, kas tobula ir kilnu, bet yra viršum ar šalia jo. Jis nepajėgia įsisąmoninti, kad žmogaus viltys prašoka žmogiškąją galią.

Šimtmečių menas Malraux parodė tik žmogaus didingumą. Savo paskutiniame kūrybos

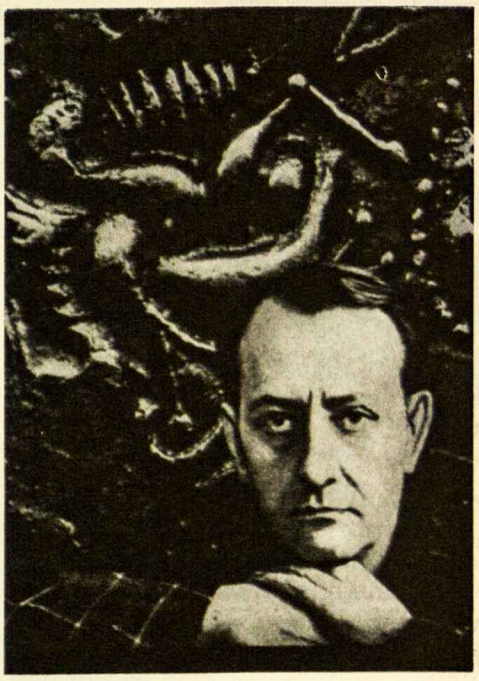

Andre Malraux prie savo meno kūrinių kolekcijos

periode Malraux teskelbia ištikimybę žmogui. Jei jis smerkė 19 amž. buržuaziją todėl, kad ji siekė gyvenimo be transcendencijos, tas pats kaltinimas tinka ir jam pačiam. Jis paneigia absoliutą, Apvaizdą, žmogaus augštesnį pašaukimą ir kviečia visus meno istorijoje pajusti didingus momentus, kurie įžiebtų tikėjimą vien tik žmogumi. Malraux kviečia visus įžiūrėti žmogaus kūryboje tai, kas yra tik absoliuto nuotrupos — la monnaie de l'absolu — ir tuo pasitenkinti. Malraux perlogiškas mąstytojas, kad menininko ryžte perkeisti jam nepalankų pasaulį pagal save galėtų surasti visų problemų išsprendimą. Menas tėra galima priebėga. Tikro paskališko džiaugsmo Malraux paskutiniuose raštuose nėra. Likimas ir žmogus palieka dvi nesuderinamos kryptys.

Esama kritikų, kurie linkę manyti, kad Malraux krikščionybės priėmimas yra visai galimas, jei jo mintys toliau vystysis šviesiai ir logiškai. Kai kuriais atvejais Malraux šiandien atrodo jautrus ir drąsus daugelio krikščioniškųjų vertybių gynėjas. Jos jam daro gyvenimą pakeliamą, bet krikščionybės jis negali priimti ir niekam nenori būti skolingas už savo išganymą. Prabėgus 33 metams nuo Tentation de L'Occident išspausdinimo, Malraux vis charakteringas žmogiškas išdidumas ir jauno europiečio žodžiai: "Kaimų kryžiai skelbia tikėjimą. Jame yra meilė ir taika, bet aš nenusilenksiu ir neprašysiu ramybės, kurios jieško mano paties silpnumas."

Praeitų metų rudenį išėjo angliškai "Lithuanian Folk Tales". Pasakas parinko is spaudai paruošė rašytojas Stepas Zobarskas, iliustravo Ada Korsakaitė. Knyga turėjo gerą pasisekimą, pirmoji laida išpirkta ir šį pavasarį pasirodo antroji papildyta laida su spalvotom iliustracijom. Ji rekomenduotina kiekvienam, ypač ji gera dovana draugui amerikonui, kuris per pasakas susipažins su lietuvių tautos kultūra.

TINGINĖ PATI

GAVO vyras tinginę pačią. Ji nedirbo nei namuose, nei lauke. Išėjus laukan rauti linų, atsiguldavo ir miegodavo. Palikdama darbą vis kitai dienai, sakydavo:

—Tai rytdienai, tai porytdienai, o šiai dienai ir nebėra ką dirbti.

Diena dienon vis tinginiavo, dėl to linai ir liko lauke nerauti. Tik mažą glėbelį tepargabeno vyras namo, išdžiovino, išmynė ir liepė savo jaunai pačiai verpti. Ta vėl atsikalbinėjo:

— Lankčio neturiu, kaip aš verpsiu?

Vyras rengėsi eiti girion pasikirsti bent kokį lanktį. Tinginė verpėja taip pat nusiskubino girion, įsilipo eglėn ir laukia, kol vyras ateis. Kai tas prisiartino ir pradėjo kirsti lankčiui medelį, ji perkreiptu balsu šaukė:

—Kas lanktį kirs, to pati mirs! Kas lanktį kirs, to pati mirs! — Vyras, išgirdęs tokius žodžius, pakraipė galvą ir grįžo atgal iš miško. Jis dar nenorėjo, kad jo pati mirtų.

Parėjęs rado pačiutę jau namie. Toji paklausė:

— Kur lanktis?

Tas atsakė:

—Tik pagalvok! Geroji laumė mane perspėjo: "Kas lanktį kirs, to pati mirs!" Ar aš dėl to lankčio turėčiau tave prapuldyti? Jau geriau nereikia nei to lankčio, nei to verpimo! —atsakė jai vyras.

Tinginei labai patiko toks vyro pasakymas. Nebuvo lankčio, ir ji visai neverpė. Taip tinginiavo, drabužius sunešiojo, tik vieni marškiniai beliko, o ir tie patys vos laikėsi ant nugaros —labai jau suplyšę buvo.

Kartą atėjo kviesliai kviesti juodu į vestuves. Tinginė pati šoko kartu su vyru eiti, bet suplyšusiais marškiniais negalėjo vestuvėse pasirodyti. Ji pasiuntė vyrą pas gimines paskolinti marškinių. Tuo laiku pakūrė krosnį ir norėjo vestuvėms ragaišį išsikepti. Vyras nuėjęs marškinių negavo, vien tik baltą žąsį. Nešėsi ją pasikišęs pažastėje.

Pati, iš tolo matydama vyrą kažką baltą nešant, manė jog tai marškiniai. Ji greitai nusivilko suplyšusius paskutinius savo marškinius ir sudegino. Vyras parėjęs rodo žąsį. Pati visai nusiminė: ji dabar be jokių marškinių, o labai norėtų pasivaišinti, mielai vestuvėse pabuvoti. Sėdėdama verkia ir nežino, ką daryti.

Vyras pagalvojo ir sumanė ją už tinginystę pamokyti. Pasikinkė arklį, atsinešė šiaudų kūlį ir sako:

— Galiva važiuoti, tik tu turėsi truputį pakentėti. Ar tinki?

Tinginė atsakė tinkanti. Tada vyras aprišo ją šiaudų kūliu, pakišo po pasoste, atsisėdo ant jos ir taip nuvažiavo į vestuves. Nuvažiavęs pastatė vežimą kieme, o tą kūlį su pačia netoli buto durų. Išeidamas laukan apsižiūrėti, kaip laikosi jo pati, jai pro šiaudus ir valgių burnon įkišdavo, o ji vis prašė ir prašė.

Svečiai, įsigėrę ir įsilinksminę, išeidavo laukan ir tą kūlį apstumdydavo, kiti ant jo net atsisėsdavo. Bet ką darys tinginė: tūnojo vos gyva, ir tiek. Pagaliau jai tiek įskaudo, jog ji vyrą maldaute maldavo važiuoti namo, prižadėdama dabar taip rauti linus, jog net visi dumblai rrrūks, ir taip verpti, kad ir ausys apkurrrs. Kai taip ji pradėjo kalbėti, tai vyras suprato, jog pati jau pasimokė.

Įsimetė vėl ją vežiman ir parvažiavo. Ir iš tikrųjų jo tinginė pati pasidarė labai darbšti. Dabar visi ją į vaišes kvietė, o ji eidavo vis naujais, gražiais, savo austais marškiniais. Iš vaišių visados greitai grįždavo, kad namuose galėtų dar ką padirbti.

(Iš Zobarsko išleistos knygos "Lithuanian Folk Tales")

"Tinginė Pati" — dail. Ados Korsakaitės iliustracija St. Zobarsko parengtai knygai "Lithuanian Folk Tales". Knygos antroji laida su spalvotom iliustracijom išeina šį pavasarį.

ATSKLEISTA KNYGA

KALVOS IR LANKOS

Albinas Baranauskas prieš keletą metų (1955 m.) atėjo į mūsų literatūrą su novelių rinkiniu "Sniego platumos". Jau pirmoji jo knyga parodė autorių literatūriškai subrendusį pasakotoją, turintį turtingą stilių, jautrią estetinę nuovoką. Knyga yra verta laimėtos "Aidų" premijos.

O šiais metais Spaudos knygynas Waterburyje išleido antrą A. Baranausko pasakojimų knygą, pavadintą "Kalvomis ir lankomis". Čia randame penkis pasakojimus, kurių tik pirmajam 'Teisingasis skolininkas" tiktų novelės vardas. Tik šitame viename pasakojime atsitikimas atskleidžiamas su kylančia dramine įtampa ir aiškia atomazga.

Pats ilgiausias ir turtingiausias pasakojimas "Durpkasių dienos Stirnabalėje" jau turi platesnės apysakos elementų, tik lyg paliktas be užsimezgusių net kelių intrygų aiškesnės atomazgos.

Įvykių eigos pastebime ir kūrinyje "Žmonės vidurvasario perkūnijos metu", kur veikia net septyni "dėdės", bet tikrasis veikėjas yra kyląs ir nuslenkąs perkūnijos debesis. Jis ateina su savo dinamika — gamtine stichija, ir autoriui telieka tik fiksuoti debesies ir trenksmo daromus įspūdžius žmonėms. Tie įspūdžiai pakaitomis čia varstomi ant siaučiančios audros siūlo lyg palaidi karoliukai. Į susidarančių nuotaikų subtylumą nukreiptas autoriaus dėmesys. Tačiau kūrinys nepalieka išbaigto veikalo įspūdžio. Jį reikia laikyti pačiu silpniausiu knygos dalyku.

Jau daug įtikinamesnis yra "Šniokštimas ir šlamėsiai", kur autorius nakties tyloje įsiklauso į girdimus ir net negirdimus, o tik įsivaizduojamus garsus, kuriuos jis atsinešė širdyje iš savo gimtųjų namų į svetimas šalis. Klėtis, kamara, seklyčia atgyja savo šlamėsiais ir gilia lyrine nuotaika. Savo suges-

LIETUVOS NACIONALINĖ MARIJOS IDO BIBLIOTEKA

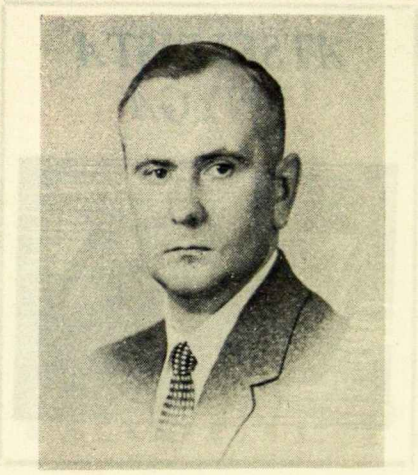

Albinas Baranauskas

tyvumu kūrinys priartėja prie Pulgio Andriušio "Anapus ežero" nuotaikos.

Tokia pat lyrine nuotaika atžaustas ir ilgas tapybinis paveikslas "Paupiai, karklai ir čiurlenimas". Garsų pasaulis čia praturtinamas ryškiomis spalvomis, šešėliais ir prošvaistėmis, judinamas dinamikos, besikeičiančių metų laikų, potvynių ir audrų, poilsio nuotaikos ir ramybės. Žmogus čia pasirodo tik nuasmenintas, apibendrintas: skalbėjos, žuvautojai, piemenys, keleivis, vasarotojai...

Tie lyrinės nuotaikos tapybiniai gamtos paveikslai savaime yra gražūs ir vertingi. Prie jų, matyt, autoriaus kruopščiai dirbta: tiek pastabumo ir spalvų, dinamikos, toks kalbos turtingumas, sakinio skambumas. Tačiau tų vaizdų reikšmė įgytų tikrai milžiniško svorio, jei jie būtų ne taip sau atsietiniai kaip dabar, o būtų dalis konkrečių žmogaus gyvenimo įvykių. Kitaip sakant, norėtume juos matyti įjungtus į fabulą, sudinamintus kylančios intrygos. Ta linkme autoriaus pasinešta kūrinyje 'Durpkasių dienos Stirnabalėje". Ir šitą kūrinį reikia laikyti pačiu geriausiu knygoje.

Kompoziciniu, žanriniu atžvilgiu pirmoji A. Baranausko knyga buvo stipresnė už šią antrąją. Tačiau šioje pastebime nuostabiai gražių stilistinių laimėjimų. Suprantama, kad ne visur autorius pasirodo vienodai tobulas ir estetiškai jautrus. Ausį rėžia tie barbarizmai ir tarmybės veikėjų pokalbiuose. Vengtina šioji pradedanti mūsų literatūroje įsigalėti maniera! Laiko ir vietos koloritui ji visai nereikalinga! Manieringumu reikėtų laikyti ir veikėjų vadinimas "dėdėmis". Gal tai autoriaus vaikystės dienų santykis su jo atsimenamais veikėjais, bet skaitytojo tais vardais neįtikina.

Knygos stilius yra gražus ir turtingas, tačiau ne be ydų. Net sunku suprasti kartais, kodėl autorius vietomis prikaišioja sausų publicistinių sakinių. Pav.: "Ieškant tinkamos šiam tikslui vietos, tenka pridurti, kad kiekvienoje kaimo sodyboje jų prieinamos net trys: klėtis, kamara ir seklyčia. Gyvenamoji troba atkrinta dėl to, kad ten miegančių knarkimas..." (30 psl.). Arba 74-75 psl. ilgas perijodinis sakinys pagadinamas nuolatinio sauso kartojimo: ..."ne tik dėl to, kad...". Jei norėtume būti priekabingi, pririnktume ir daugiau stiliaus šiukšlių. Žinoma, jos neužgožia viso knygos grožio, bet tokiam A. Baranauskui, turinčiam įgimtą stilisto dovaną, jos nedovanotinos.

Kad A. Baranauskas moka gražiai vaizduoti, tekalba dvi ištraukėlės;

"...čir, čir, čir... Svirplys! Apsiverčiate ant kito šono, kad būtų geriau girdėti. Jūsų mintys netikėtai pasidaro linksmesnės ir, nebeklausydami aistringųjų vėjų smuikų, atsiduriate visai kitame pasaulyje, grįžtate vaikystėn, į saulėkaitą ir ugniakuro pašvaistes. Tyli svirplio gaida taip derinasi su kamaros nuvytusių žiedų ir sudžiūvusių žolelių kvapsniais bei su mūrelio skleidžiama šiluma. Ir pats muzikantas tūni ten pasislėpęs, plyšyje tarp dviejų plytų, apdulkėjęs moliais, šiaip kuklus ir vengiąs viešumos, tačiau dabar, tamsoje įsidrąsinęs, vis garsiau pučia savo plonytę dūdelę..." (35 psl.).

"Čiurlenimo, kaip ir dainos, negalima papasakoti — reikia išgirsti. Tik tiek: ar nenutrūkstąs, švelnus ir tylus brastose, gūdus, paslaptingas tarp karklų ir besijuokiąs per užtvankas ir akmenis upelio dainavimas dažnai neturi tiesioginio sąskambio su mūsų troškimais ir lūkesčiais? Pavasario ūžimas primena jaunystę, o sausrų metu vos girdimas murmesys įdiegia poilsio geismą, kaip tai malkaujančiai senutei, kurią su šiuo gyvenimu teriša plonas, nelyginant karoliuota tėkmelė, siūlas. Tai pati žmogiškiausia gamtos kalba tarp įvairių jos išsireiškimo būdų, ir jeigu didžiosios upės atspindi miestus, laivus ir platųjį, žvaigždėtą dangų, tai upelis atspindi žmogaus širdį". (89 psl.).

Immaculata Press spaudos darbas švarus, rūpestingas. Tik viršelio "kompozicija" nevykusi.

Albinas Baranauskas, KALVOS IR LANKOS, tolimo Suvalkijos kampelio gamta ir žmonės, knygyno "Spauda" leidinys, 156 psl., kaina nepažymėta.

Pr. Naujokaitis

SUDUŽĘ IR SVEIKI VAIZDAI

Praėjusių metų gale Nidos leidykla Anglijoj išleido Balio Gražulio knygą **Sudužęs vaizdas.** Tai 13 novelių rinkinys 244 psl. knygoje. Autorius jau mums pažįstamas iš Vokietijoj 1947 m. išleisto novelių rinkinio "Brydė rugiuose". Daugiau kaip po dešimtmečio pasirodęs autorius, be abejo, sukelia susidomėjimą juo labiau, kad daugelis kitų rašytojų, jaunesnių ir vyresnių, išleido jau per tą patį laiką po keletą knygų. Žinodami, kad kokybė daug svarbiau negu kiekybė, į tą 11 metų tarpą žiūrime viltingai ir čia būtų įdomu pasvarstyti, kiek tos viltys pasiteisina. Jeigu "Brydėje rugiuose" išimtinai novelės buvo iš Lietuvos gyvenimo, "Sudužusiame vaizde" novelių tematika liečia daugiau jau tremties metus. Tema neapsprendžia kūrinio gerumo, tačiau mes manytume, kad anose novelėse buvo daugiau literatūrinio tikrumo, ir novelės daugiau buvo išbaigtos. Gal todėl, kad atitolę laiku jos labiau išvengė aktualijos ir tuo pačiu laikraštinio atspalvio. Nenorime čia pasakyti, kad negalima liesti aktualių temų, bet pažymime, kad tokios temos yra daug slydesnės, ypač rašant paprastu realistiniu stiliumi, sunku išvengti publicistikos. 'Sudužusio vaizdo" novelės yra nevienodo lygio. Vienos jų, pavz. Sudužęs vaizdas, yra nors ir sudėtinga savo turiniu, problematiška, bet įtikinanti, kitos kaip Juodoji rožė, mažiau įtikimos, daugiau dirbtinės, tačiau visos įdomios skaityti. Kaikurios novelės, kaip Skambutis, yra feljetoninio pobūdžio, kaikurios, kaip Regėjimas, Žmogus, kuris nematė savo kraujo — fantastinės, tačiau geriausios tos, kurios, kaip ir pats stilius, yra realistinės, pavz. Ruduo, Vienos nakties nuotykis arba Mirtis ateina. Grįžtant prie stiliaus, tenka pažymėti, kad jis yra paprastas, bet lygus, o tai jau yra dorybė. Nors vieni rašytojų stilių turi puošnų, kiti trumpasakiais ar periodiniais sakiniais sukuria išimtinai tam rašytojui priklausantį stilių, tačiau ramus, paprastas stilius yra dorybė. Žinoma, lengva apsirikti taip teigiant, nes skurdus stilius, valdiškas pasakytume, jokiu būdu nerodo autoriaus kūrybiškumo. Stilius neturi būti nuogas be jėgos ir neparinktų žodžių, bet turi būti vienodas. Ta-

čiau, geriau jis skurdesnis negu visų stilių konglameratas, kaip neseniai teko matyti viename periodikoj ėjusiame romane. Ten buvo visų stilių ir visų rašytojų generacijų stilių pavyzdžiai. Jau vien tas romaną darė vos bepaskaitomą, nekalbant apie naivumus ir tokius sentimentus, kokių tėra pigiuose romanėliuose, skirtuose mažo literatūrinio skonio mergaičių širdims gadinti ar žavėti. Gražulis šiuo atžvilgiu nenusideda. Jeigu jo sakinys ir galėtų būti šiek tiek turtingesnis, tačiau jis yra vienodas. Ir tai jau yra dorybė.

Apskritai iš Gražulio po 11 metų gal ir galima buvo laukti daugiau. Kaikurios jo apysakos ar pasakos, kaip periodikoj buvusi apie du brolius, ir kurios šiame rinkiny nėra, rodo jo didesnį talentą, negu galime spręsti iš šios paskutinės arba pirmosios knygos. Galimas daiktas, kad autorius turės dar progos pasirodyti. "Sudužusio vaizdo" novelė Juodoji rožė galima buvo lengvai paversti gana ilga apysaka ar romanu. Ten daug medžiagos ir, reikia pasakyti, jeigu ji nebūtų taip sugrūsta, kūrinys būtų išėjęs realesnis ir įtikimesnis. Kaikurių recenzentų teigimai, kad Juodosios rožės tematika nėra gera, neišlaiko jokios kritikos. Rašytojas turi eiti su gyvenimu ir imti temas iš gyvenimo, o ne tik senosios Lietuvos tvoras aprašinėti. Tema neapsprendžia kūrinio. Svarbu, kaip parašai.

"Sudužęs vaizdas" nėra labai prasikišanti, tačiau, galėtumėm pasakyti, rami knyga. Joje yra ir sveikų ir sudužusių vaizdų, tačiau esmėje knyga paskaitoma.

Al. B.

MIRĖ KUN. J. JUSEVIČIUS

Š. m. kovo mėn. 5 d. širdies priepuolis ištiko Omahos šv. Antano lietuvių parapijos kleboną kun. Juozapą Jusevičių. Velionis buvo kilęs iš Kalesnykų parapijos, Vilniaus krašto. Gimė 1899 m. lapkričio mėn. 12 d. Į kunigus įšventintas 1927 m. Baltimorėje. Kelis metus dirbo kaip vikaras ir Šv. Kryžiaus ligoninės kapelionas Chicagoje. Omahon atkeltas 1932 m. Buvo nepaprastai kuklus, pilnas artimo meilės. Ypatingai daug padėjo lietuviams tremtinams, daugeliui sudarydamas sąlygas atvykti į šį kraštą. Aktyviai reiškėsi lietuviškoje spaudoje, bendradarbiaudamas "Drauge" ir "Darbininke.

Elzbieta Petrikonienė

VARDAI ★ ĮVYKIAI ★ IDĖJOS

Ateities redakcija ir administracija nuoširdžiai dėkoja visiems už velykinius sveikinimus bei linkėjimus.

Vincas Ramonas, rašytojas, gyvenąs Chicagoje, paruošė spaudai savo naujų kūrinių rinkinį "Šalti vandenys". Leidžia Lietuviškos Knygos Klubas.

Vyresniosios giedrininkės Chicagoje buvo surengusios rekolekcijas, kurios praėjo su dideliu pasisekimu. Rekolekcijas vedė kun. Leonas Zaremba, JS.

Clevelande moksleiviai ateitininkai pradėjo spaudos ir lietuviškos knygos vajų. Jie vaikščioja po namus. Po jų įsijungs kitos Clevelando jaunimo organizacijos, skautai, Neolituanai ir būdžiai.

Clevelando Grandinėlė, kuri turėjo 85 pasirodymus lietuviams ir amerikiečiams Clevelande, Columbus, Detroite, Pittsburghe, Akrone, Windsore ir kitur, gegužės 2 vyksta į Chicagą, kur Jaunimo Centre duos muzikos, ritmikos ir lietuviško žodžio koncertą. Kolektyvo vadovu yra Liudas Sagys, režisierium — Petras Maželis.

Dr. V. Vygantas po Velykų tą savaitę buvo išskridęs į Europą, kur Šveicarijoje, Friburgo mieste, dalyvavo Pax Romanos centro valdybos posėdžiuose. Dr. V. Vygantas yra egzilų studentų komisijos pirmininkas.

Sol. Roma Mastienė pasirodė Carmen operoje ir dainavo Mercedes partiją. Opera buvo pastatyta Chicagoje lietuvių menininkų jėgomis.

Darius Lapinskas, iš Bostono, buvo išvykęs studijuoti muzikos į Vieną. Šį pavasarį jis studijas baigia ir grįžta atgal į Bostoną.

Chicagoje moksleivių ateitininkų šventė įvyko balandžio 4 d. Jaunimo Centre. Kandidatus egzaminavo kun. J. Raibužis, SJ, Irena Valaitytė ir Arūnas Liulevičius.

Studentai ateitininkai Chicagoje Velykų pirmąją dieną Jaunimo Centre surengė lietuvišką pasilinksminimą.

Brocktone, Mass., kovo 17 įvyko simfoninis koncertas, kuriame buvo išpildyta ir komp. Jeronimo Kačinsko kūrinys. Koncerto metu ateitininkės Liucija Baškauskaitė ir Jarūna Venčkauskaitė įteikia dovaną dirigentui dr. M. Paranovui. Šalia stovi Jeronimas Kačinskas, dirigavęs savo kūrinį.

Aktorius Juozas Daubėnas "Lute Song" veikale vaidina kinietį. Veikalas buvo pastatytas New Yorko City Center teatre.

Juozas Daubėnas, jaunas aktorius, besireiškiąs New Yorko studentų ateitininkų draugovėje, prieš Velykas dvi savaites vaidino New Yorko City Center teatre, kur buvo pastatytas viekalas "Lute Song"; vaidino kiniečio vaidmenį.

Jaunimo diena Chicagoje organizuojama birželio 7. Organizuoja Katalikų Federacijos Chicagos apskritis. Tada bus išdalintos lituanistinių varžybų premijos.

Dr. Kazys Ambrozaitis Clevelande išlaikė radiologijos specialybės egzaminus ir gavo American Board of Radiology diplomą. Jis yra pirmasis lietuvis daktaras JAV, įsigijęs šią specialybę.

Dr. A. Šapokos knyga "Vilnius Lietuvos gyvenime" išleidžiama anglų kalba. Knyga netrukus išeis iš spaudos, jau pataisytos jos korektūros. Leidžia Vilniaus Krašto Lietuvių Sąjungos Kanados valdyba.

Prof. K. Pakšto idėja — Britų Hondure įkurti "atsarginę" tėvynę — randa vis platesnį atgarsį. Daug kur daromi tuo reikalu susirinkimai. Pats prof. K. Pakštas daug kur važinėja su paskaitomis po Ameriką. Idėja gyva ir P. Amerikoje. Brazilijoje susiorganizavo draugija. Informaciniam reikalui numatytas leisti biuletenis, kurį redaguos J. Vitėnas Washingtone, D.C.

Zenonas Ivinskis, visą laiką gyvenąs Romoje, kur vykdo istorijos tyrinėjimo darbus, atvyko į Bonną, Vokietijon, vadovauti Baltų Mokslų Institutui.

BOSTONAS SVARSTĖ RELIGINIO ATGIMIMO REIKALĄ

Kovo 15 Bostono ateitininkai sukvietė gausesnį susirinkimą svarstyti gavėnios metu labai tinkančiam religinio atgimimo klausimui. Buvo atvykę ateitininkai sendraugiai ne tik iš Bostono bei jo apylinkių, bet ir iš Brocktono, Lawrence. Dalyvavo taip pat studentai ateitininkai. Jį atidarė dr. P. Kaladė labai momentui tinkamu žodžiu. Susirinkimui vadovavo St. Eiva.

Paskaitą skaitė kun. prof. St. Yla. Pirmojoj paskaitos dalyje davė gyvų teologinių minčių apie tai, kas yra religija, nubrėžė natūralios ir apreikštos religijos skirtumus. Pareiškė nuomonę, kad pas lietuvius inteligentus yra daug linkimo į natūralinę religiją. Palietė kunigo ir pasauliečio vaidmenį religiniame gyvenime ir krikščioniškoj veikloj.

Antrojoj dalyje paskaitininkas specialiai nagrinėjo ateitininko vaidmenį ir ta proga pasakė gerokai kritiškų minčių. Pabaigoj kvietė siekti religinio atgimimo per religinę praktiką.

Po to kalbėjo prel. Pr. Juras, specialiai sustodamas ties klausimais, kurie yra aktualūs, rūpinantis jaunimo auklėjimu Amerikoje. Diskusijose dalyvavo D. Ivaškienė, dr. J. Leimonas, R. Petronienė ir kit.

Po kun. St. Ylos paskaitos Z. Zarankaitė paskaitė J. Mikuckio ir B. Brazdžionio religinių eilėraščių. Susirinkimas nutarė padėkoti kardinolui Cushing už puikius straipsnius apie komunizmą Bostono spaudoj. Padėkos raštą pasirašė visi susirinkimo dalyviai.

Kitas sendraugių susirinkimas įvyko balandžio 19 d. Jame dr. J. Girnius kalbėjo apie katalikybės ir liberalizmo santykį.

K.M.

studentų ateitininkų sąjunga

PUTNAMAS DISKUTUOJA

Putname vasario 23 įvyko stud. at-kių susirinkimas, kurio tema buvo paimta iš 'Pasaulio Vizijos". Diskusiniame būrelyje nagrinėjome dažnai kylančius klausimus apie kat. Bažnyčią. Buvo nagrinėta Bažnyčios veikla, jos varžymas komunistiniuose kraštuose.

Diskusijas pravedė ir susirinkimui pirmininkavo N. Umbrazaitė, sekretoriavo R. Durickaitė.

Po diskusijų einamuose reikaluose buvo nutarta kartu su moksleivėm at-kėm sudaryti Gyvojo Rožančiaus ratelį. Toliau išsirinkome D. Žemaitaitytę tvarkyti d-vės albumą, o G. Pauliukonytę — draugovės fotografe.

Kovo 13 įvykusiame susirinkime kun. dr. V. Cukuras skaitė paskaitą tema "Aš ir Tu dialogo prasmė ir reikšmė".

"Mums neužtenka būti pilnom asmenybėm ir laukti, kad kas nors pas mus ateis, bet patys turime jieškoti tų pakeleivių. Tai dinaminė krikščioniškos dvasios asmenybės charakteristika.

Mūsų šūkis yra "Visa atnaujinti Kristuje". Mes, ateitininkai, sudarome grupę, ir kyla pavojus, kad visi ne mūsų grupėje pasidaro mūsų priešai. Tokia nuotaika yra pavojinga krikščionybei.

Šių dienų pasaulyje antraeilės vertybės dažnai pastatomos pirmon vieton. Norint išaiškinti vertybes, reikia savęs paklausti: ko aš siekiu? Mūsų dabartinis siekimas turėtų būti supanašėjimas į Kristų.

Mes dabar esame užmiršę "aš ir Tu" dialogą. Tai yra žmogaus pasitikėjimas žmogum. Tai yra gilesnis žmogaus vertinimas. Reikia beasmeninio teikimo. Einant į žmogų su klausimu, ar jam turint atsakymą, sudaromas dialogas. Tas atsakymas turi būti meilės kalba.

Čia ir kyla visa problema. Ar sugeba organizacijų nariai išeiti iš savo grupės į tą sielos pasikalbėjimą

Šalkauskis "Gyvąją Dvasią" apibrėžia kaip "jaunatviškos sielos degimas idealo akyvaizdoje". Ugnis dega, bet taip pat duoda šviesą. Taip ir mes turime nešti tą meilę kitiems — degti ir duoti šviesą.

Žmogus gali atrasti atramą tik tose vidinėse vertybėse, kurias jis pats sukurs savyje. Tačiau šios vertybės atsiras tiktai tada, jeigu tas vidaus pasaulis remsis dialogu su Kristumi. Tik tada mes galime pereiti į dialogą su žmonėmis. Kaip lakštingala negali nečiulbėti, žmogus, remdamasis Kristum, negali nemylėti, nes jis yra santikyje su Amžinuoju Tu.

Mes, ateitininkai, turime puikų idealą. Mums reikia išeiti iš savo ribų, rasti kontaktą su žmonėmis per meilės dialogą. Šis dialogas turi subręsti savo tarpe, o paskui eiti iš savo ribų, nes tai yra meilės praktika. Savyje ji neturėtų prasmės, bet per santykį su kitais ji pasidaro prasminga.

Tai ir yra tas Amžinasis Tu, tas gilus sielos dialogas su dieviškuoju idealu".

Tai kelios mintys iš labai išsamios ir gilios paskaitos.

Po diskusijų susirinkimas baigtas malda.

Primename, kad Putnamo ateitininkių metinė šventė įvyks sekmadienį, gegužės 17 d. Laukiame visų, visų, visų!

Korespondentė

Teresė Masionytė, Seton Hall universiteto studentė, kalbėjo Knights of Columbus moterų sekcijos Paterson, N.J. Jos kalbos apie Lietuvos vargą ir jos istoriją klausėsi apie du šimtai žmonių. Masionytė studijuoja istoriją ir pedagogiką; gyvai reiškiasi ir lietuviškoj studentų veikloj.

KORP! GRANDIS CHICAGOJ

Studentų technikų Korporacija Grandis atsisteigė Chicagoj 1958 lapkričio 16 ir iki šio laiko turėjo šešis aktyvius susirinkimus. Korp! Grandies tikslas yra paruošti būsimus architektus, inžinierius bei kitus technikus būti gerais lietuviškos visuomenės nariais.

Korp! Grandis buvo įsteigta Lietuvoje 1932 metais. Jos steigėjas

Kun. V. Cukuras skaito paskaitą

yra visiems gerai žinomas prof. Adolfas Damušis. O globėjas yra Notre Dame Universiteto prof. St. Kolupaila.

Prieš karą korporacija turėjo 147 narius, iš kurių 20 proc. buvo kovų aukos.

Grandis buvo atkurta Vokietijoje ir New Yorke. Labai gaila, kad Dėdės Samo pakvietimai turėjo išardyti New Yorko skyrių. Kad tas pats neatsitiktų Chicagoj, jau šiame ankstyvame korporacijos stovyje yra sprendžiama prieauglio problema.

Chicaga šiuo laiku turi 20 filisterių (studijas baigusių). Iš jų yra sudaryta dabartinė valdyba, būtent, P. Narutis (pirmininkas), A. Pargauskas (vice pirm.), V. Sinkus (iždininkas), P. Brizgys (sekretorius). Kandidatų šiuo laiku yra 14 studentų, iš Illinois Institute of Technology, Univ. of Ill., ir De Paul Univ. Šis studentų būrys korporanto Donato Bielskaus yra gerai paruošiamas. Kolega Bielskus daug laiko yra paaukojęs šiam tikslui, mes jam už tai esam labai dėkingi. Tikimės, kad dešimt iš šių kandidatų gaus korporacijos spalvas per tradicinę Grandkavą (Grandies kavą) gegužės pirmą. Šios uždaros ceremonijos skiriasi ne vien savo iškilmingumu, bet ir tuo, kad jokių alkoholinių gėrimų nėra vartojama.

Kadangi studentija visose lietuvių kolonijose turi stiprų palinkimą į techniką, tikimės, kad Chicagos pavyzdžiu seks kiti miestai.

V. Daukantas

MA SĄJUNGOJE

HAMILTON, ONT.

Pavykusi jaunimo arbatėlė

Š. m. vasario mėn. 8 d., sekmadienį, Hamiltono at-kų kuopa suruošė jaunimui arbatėlę. Buvo pakviestas jaunimas iš visų organizacijų ir grupių. Susirinko nemažas būrys, taip, kad prie stalų net vietos pritrūko. Ir iš kaimyninio Toronto atkeliavo gražus būrys jaunuolių, kuriems vadovavo Tėv. Steponas O.F.M.

Prie gausiai apkrautų stalų pasistiprinę, išklausėme J. Matulionio paskaitėlės, kurioje jis priminė nepamiršti savo pareigų tėvynei: gerai žinoti savo krašto istoriją, geografiją ir visas politines painiavas; vartoti lietuvių kalbą savo tarpe, o tarptautinėje arenoje nepraleisti progos ją garsinti ir ginti. Po žodelį tarė dvasios vadas kun. Tadarauskas ir šešt. mokyklos vedėjas J. Mikšys. Svečiai iš Toronto palinksmino savo programėle — mergaitės vaidyba, o vyrai dainomis. Mūsų jaunoji aktorė G. Bakaitytė linksmai nuteikė eilėraščiu "Baltramiejus Tinginys".

Ištuštinę lėkštes ir padainavę, skubėjom prie šokių. Mes, senieji, norėtume, kad at-kai dažniau suruoštų tokių pramogų jaunimui. Nereikės tada tėvams dejuoti, kad vaikai mišrias šeimas kuria.

Aldona

Šv. Kazimiero minėjimą Hamiltone suruošė vietos at-kų kuopa kovo mėn. 8 d. Į Hamiltono Lietuvių Namų kino salę prisirinko didokas tautiečių būrys. Scena buvo tikrai skoningai papuošta, ypač įspūdingas buvo didžiulis auksinis kryžius.

Minėjimą atidarė kuopos pirmininkas J. Pleinys, pakviesdamas prelegentą, svečią iš Toronto, dr. J. Sungailą skaityti paskaitą. Paskaita buvo neilga, (atseit, niekam nenusibodo), bet labai graži. Jau keliose vietose dr. J. Sungaila pasižymėjo kaip neilgų ir labai turiningų paskaitų autorius. Tokios paskaitos labiau klausytojų širdis pasiekia ir ilgiau pasilieka, ypač minėjimuose.

Meninę dalį daugiausia užpildė solistė J. Lustikaitė, kuriai akomponavo kun. B. Jurkšas. Solistė padainavo kelias lietuvių liaudies daineles, kelias svetimų autorių dainas, kaip Schuberto, Brahmso ir Griego, ir gale kelias arijas iš operų. Solistė buvo šiltai publikos sutikta. Atrodo, ji daro gerą pažangą. Tarpais programoje dar pasirodė moksl. at-kės deklamatorės: L. Virbickaitė, S. Martinkutė ir Kaminskaitė ir tautinių šokių grupė, vadovaujama G. Ereichmanienės. Minėjimas baigtas giesme 'Marija, Marija".

Publika nenoromis skirstėsi namo, — norėjosi dar ir dainų ir šokių scenoje! Dar reikia pažymėti gerą reiškinį — minėjimas prasidėjo akademiniu punktualumu, nors šiaip pas lietuvius yra įprasta bent pusę valandos suvėlinti.

Praurimė

BALTIMORĖ

Vasario mėn. 22 d. ateitininkų moksleivių kuopa turėjo eilinį susirinkimą p. Drazdžių bute. Pradžioje kuopos pirmininkas E. Šilgalis pakvietė J. Rickį vadovauti susirinkimui. Buvusi kuopos sekretorė V. Noreikaitė perskaitė ankstyvesniojo susirinkimo protokolą. Po to sendraugis C. Surdokas trumpai apibūdino šv. Kazimiero reikšmę ir visus ragino dalyvauti jo minėjime, kurs įvyks kovo 8 d. (Tą dieną visi priėmė komuniją ir dalyvavo agapėje).

Toliau moksleivis A. Radžius skaitė savo referatą apie Vasario 16 d. Meninėje dalyje E. Bradūnaitė ir A. Drazdytė padainavo, o V. Gailevičiūtė padeklamavo eilėraštį. Be to, jaunesniųjų ateitininkų būrelis suvaidino komediją "Tragedija".

Po susirinkimo įvyko vaišės, kur linksmai lietuviškoje nuotaikoje buvo praleistas laikas.

Remigijus Balčiūnas

PHILADELPHIA, PA.

Philadelphijos moksleivių ateitininkų susirinkimas įvyko kovo 15 p. Macijauskų jaukiame bute. Kuopos globėjas Kazimieras Čikota pradėjo susirinkimą malda. Pirmininkavo Algis Šuopys, sekretoriavo Dana Macijauskaitė.

Romai Puodžiūnaitei pasiūlius, susirinkimas išrinko komitetą, kuris rūpinsis salės papuošimu ir sutvarkymu tradiciniam Velykų vakaro šokiam.

Svečias studentas Algis Vasys pravedė gyvas diskusijas tema "Apkalbos". Buvo paberta daug klausimų, daug nuomonių.

Kitas svečias inž. Algis Žukauskas pranešė apie ideologinius kursus Velykų atostogų metu Marianopolyje ir sutvarkė į juos vykstančių kelionės reikalus.

Susirinkimas baigtas malda.

Aušra Gaigalaitė

VASARIO 16 GIMNAZIJA

Vasario 16 gimnazijos Vyskupo M. Valančiaus moksleivių at-kų kuopos susirinkimas įvyko vasario mėn. 28 d. Susirinkime dalyvavo viešnia A. Grinienė. Susirinkimas pradėtas malda. Irena Janušaitytė paskaitė savo referatą: "Atnaujinkim pasiryžimus tėvynės tarnyboje". Po to Regina Sakalauskaitė minė mįsles, kiekvienos jų atspėjimą pasaldindama saldainiais. Ypač daug saldainių gavo A. Grinienė ir Anelė Valaitytė, A. Grinienė savo "uždarbį" išdalino kuopos mažiausiems. Mįslės buvo baigtos, o saldainių dar likę — tada kuopos dvasios vadas užminė mįslę: "Kas yra šventas su keturiom kojom, o šventa su šešiom kojom?" Nė vienas iš mūsų galvočių negalėjo įspėti ir teko laukti iš dvasios vado atsakymo. (Šv. Sostas ir šv. Šeimyna).

Toliau Danutė Levaitė paskaitė savo referatą — "Pareigos". Abu referatai buvo gerai ir įdomiai parašyti, nors mažesniesiems ir sunkiau suprantami.

Susirinkimo dalyviai su entuziazmu priėmė pasiūlymą aplankyti teatrą. Datą tam tikslui pasirinkome kovo 14. Susirinkimą baigėme ateitininkų himnu.

Žibuoklė

Vasario 16 gimnazijos Vysk. M. Valančiaus moksleivių kuopa, siųsdama Velykų švenčių sveikinimus, rašo: 'prisikelkime ir mes savo dvasia, viltimi sugrįžit į laisvą tėvynę. Melskimės į Kristų ir prašykime išklausyti mūsų maldų".

Toronto moksleiviai ateitininkai leidžia savo laikraštėlį "Pirmyn, jaunime". Prieš Velykas pasirodė ketvirtas numeris. Redaguoja kolektyvas: Audronė Kuolaitė, Dalia Gotceitaitė, Julius Treigys. Laikraštėlyje spausdinami straipsniai ir sava kūryba.

ALRK Federacija, norėdama paskatinti lietuviškuosius mokslus, jaunimui skelbia lituanistinių dalykų konkursą, kuris šį pavasarį pravedamas visose parapinėse mokyklose.

Sao Paulo, Brazilijoje moksleiviai ateitininkai, vadovaujami kun. Juozo Šeškevičiaus (Dėdės Juozo) labai puikiai pasirodė Vasario 16 minėjime, kuris buvo surengtas miesto teatre. Moksleiviai šoko tautinius šokius ir pastatė gyvuosius paveikslus. Šioje nuotraukoje — moksleiviai ateitininkai su savo ir Brazilijos vėliavomis. Kitos nuotraukos — 93, 98 ir 99 psl.

KETURIOS DIENOS DĖDĖS JUOZO MAŠINOJE

Išvažiavom vasario septynioliktos ankstų rytą, išklausę mišių. Automobilyje be Dėdės Juozo, dar buvo Laimutis, Romas, Vygaudas, Albertas ir Pauliukas. Važiavom į Guaragatatubą, iš ten į Ubatubą. Čia netoliese jau būtume radę Lelijų salą, kur stovi Šišlų vila, ir jos raktas jau buvo mūsų kišenėje. Tačiau užėjo smarkus Brazilijos lietus, užtvindė mūsų kelią, toliau dar ir vandens nuplautas kalnas nugriuvo. Bandėme kitą kelią, bet čia vanduo buvo nuplovęs tiltą ir kartu mūsų viltį Lelijų salą pasiekti, nes Brazilijoj kelių mažai.

Teko grįžti. Pasukome į Paiol Grande, kur Tėvai Oblatai turi gražiai įrengtą atostogų koloniją. Po kalną išmėtyti šveicariško stiliaus namukai, augščiausioj vietoj koplytėlė. Kunigas direktorius, išklausęs mūsų nepasisekimo "raudų", priėmė tikrai tėviškai. Pradėjom atostogas. Maudėmės stovyklos tvenkinyje. Vakare valgėme skanią, nors ir labai pikantišką vakarienę ir dalyvavome pajoliečių pasirodyme. Pirmąją atostogų naktį praleidom ant sporto reikalams skirto matraso teatre. Visos lovos buvo užimtos nuolatinių stovyklautojų, kurių yra beveik 200. Buvome patenkinti, kad nereikėjo miegoti miške, bet šonus vistiek skaudėjo, nes čiužinys buvo kietas.

Sukilom anksti. Užkopę į koplytėlę ir dar keletą valandų pasinaudoję stovyklos malonumais, padėkojom vaišingiems šeimininkams ir leidomės žemyn į Šv. Benedikto miestą. Čia paaiškėjo, kad pravažiavimo į Lelijų salą dar nėra.

Vėl kilome augštyn ir sukome į Campos de Jordao. Tai yra vienas iš gražiausių Brazilijos kalnų kurortų, su daugybe sanatorijų, įvairaus stiliaus vilų ir didžiulių viešbučių. Pasukome pas tėvus Salezie-čius, kur jie turi vasarvietę savo klierikams. Didžiausias šios vietos malonumas buvo laiveliai ežerėlyje. Na ir plaukiojome iki nakties. Ir iš ryto, vos pakilę, grįžome vėl prie laivelių, saulės tekėjime raižėm kalnų ežerėlio ramų paviršių. Kai koplytėlėje suskambo varpas, skubėjome prie kranto. Išklausę mišių ir priėmę komuniją, dar kartą bandėme prasimušti prie jūros. Išbandėme telefonus, stabdėme iš tos pusės atvažiuojančias mašinas, ir, tik vingiuotu kalnų keliu nuvažiavę 80 kilometrų, išgirdome, kad mažiausia aštuonių dienų reikės keliui nuvalyti. Grįžome vėl į kalnus. Sekančią dieną pasiekėme augščiausią (2060 m.) Ipetavos kauburį, iš kur matosi septyni miestai. Mes matėme ne visus, kitus užstojo debesėliai. Maudėmės gėlam kalnų ežere, ant kranto kepėm blynus. Kalnų saulė, apgavikė, pasirūpino, kad mes ilgai šias kelias dienas prisimintume. Bet tai jau buvo paskutinė mūsų kelionės diena. Susidėję savo daiktelius, leidomės žemyn iki pasiekėm Šv. Povilo miestą. Čia dar pusvalandį paplaukioję patvinusiom gatvėm, sugrįžome į Vilą Zeliną. Sugrįžom pavargę, bet patenkinti. Parsivežėm daug gražių įspūdžių ir saugojom viltį, kada nors vėl nuvykti į tą šalį, kur tėvų tėvai nebuvo.

Albertas, Romas ir Pauliukas

ALGIS CITRINA

PASKUTINĖS IDĖJOS APIE ANTI - MENĄ

Esu tikras, kad daugelis iš jūsų esate skaitę eilėraščių, kurie jums labai patiko, bet kurie buvo labai nemeniški. Tą patį gal pastebėjote ir apie kai kuriuos paveikslus. Ir jeigu tokie dalykai dažnai jums pasitaiko, yra didelė galimybė, kad jūs esate linkęs į anti-meną. Nors tuo metu gal ir nežinojote, bet tie eilėraščiai ir paveikslai tikriausia buvo anti-poezijos ir anti-tapybos pavyzdžiai, gal net ir šedevrai. Tačiau jūs neturėjote pakankamai teoretinio išsilavinimo anti-mene juos aptažinti.

Bet kas yra tas anti-menas? Kodėl anksčiau apie jį negirdėjom? Kaip tapti anti-menininku? Šie ir panašūs klausimai, be abejo, kankina ir kankins daugelį skaitytojų, todėl meskim trumpą žvilgsnį į anti-meno teoretinius pagrindus, metodus ir tikslus ir bandykim į šiuos klausimus atsakyti.

Pirmiausia reikia pabrėžti, kad anti-menas yra universali sąvoka, apimanti visas mokslo ir meno šakas. Gali būti ne tik anti-poezija ar anti-literatūra, bet taip pat gali būti (ir yra) anti-filosofija, anti-lituanistika, anti-meilė ir t.t. Tiem visiem dalykam yra duotas vardas "anti-menas", nes, turbūt, nebuvo sugalvotas geresnis.

Nemanykim, kad anti-menas yra tik negatyvus dalykas: meno trūkumas, arba prastas menas. Ne, anti-menas yra pozityvus, teoretiškai pagrįstas ir labai plačiai praktiškai išvystytas mokslas. Anti-meną galima būtų sulyginti su anti-medžiaga fizikoje. Anti-medžiaga yra tiek pat tikras dalykas kaip ir paprasta medžiaga, tik turi kai kurias priešingas ypatybes. Anti-medžiaga nėra kokia nors antraeilė, prasta ar neišsivysčiusi medžiaga, taip pat kaip anti-menas nėra joks antraeilis menas. Jis yra savarankus dalykas.

Bet kodėl mes esam apie anti-meną tiek mažai iš viso girdėję? Yra dvi priežastys. Pirma, žmonės bijojo prisipažinti, kad jie yra anti-menininkai, manydami, kad anti-menas yra koks blogas dalykas. O taip manyti yra didelė klaida. Antra priežastis, gal ir svarbiausia, yra, kad daugelis anti-menininkų net nežino, kad jie tokiais yra, nes kol kas dar nėra pilnai išdirbtos anti-meno teorijos, kurią išstudijavus galima būtų pasidaryti anti-menininku, arba bent atpažinti anti-meną, kai jį pamatai.

Toliau kyla klausimas, kaip jaunas, pradedantysis anti-menininkas turi pradėti savo darbą. Aišku, pradžia sunki. Kartais gali įsivelti truputį ir meniškumo, bet po kurio laiko jį galima visai panaikinti, ypač pastudijavus kai kurių anti-menininkų kūrinius (o jų pas lietuvius yra daug). Taip pat jaunas anti-menininkas turi žinoti, kaip anti-menas skiriasi savo tematika. Menininkai paprastai kuria tai, su kuo jie yra susipažinę, ką jie pergyvena. Tačiau anti-menininkas, užuot apsiribojęs kūryboje tuo, ką žino, ribojasi sritimis, kurių jis visai nepažįsta. Tik tada galima pasiekti anti-meno augštumos.

Anti-mene taip pat reikia išlaikyti teisingą terminologiją. Pavyzdžiui, labai ištobulintos anti-literatūros mes negalim vadinti pasiekusios augšto meniškumo lygio. Anti-literatūra gali pasiekti tiktai augštą anti-meniškumo lygį.

Kaip pavyzdį anti-meniškumo noriu parodyti, kaip reikia rašyti anti-poeziją. (Čia vėl įeina terminologijos klausimas. Negalima rašyti "anti-poetiška poezija". Tai būtų kontradikcija, nes visai nėra tokio dalyko. Yra tik poezija ir anti-poezija, panašiai kaip yra tik menas ir anti-menas, o nėra tokio dalyko kaip anti-meniško meno ar meniško anti-meno). Bet grįžtant atgal prie anti-poezijos, bandykime sukurti nors vieną posmelį.

Susižavėjęs anti-menu

Pirmiausia reikia parašyti bet kokias rimuojančias galunes —

-ytė
-ėlė
-ytė
-ėlė
-ytė
-ėlė

Antra, įrašykite bet kokius žodžius, kad tik atitiktų galunėm —

gėlytė
kėlė
aušrytė
lėlė

Pagaliau nuspręskim, kokio stiliaus eilėraščio norim. Pav. tradicinį:

Mačiau, tenai gėlytė,
Kai mane mama kėlė,
Kai buvo rausva aušrytė
Ir aš buvau kaip lėlė.

O jeigu norite moderniškos anti-poezijos, tai padaryti yra dar lengviau;

sumindžiota gėlytė
... kėlė ...
ryte — aušrytė
brudna lėlė
Matot, kaip lengva.

Visiems turėtų būti aišku, kad duotas metodas nėra vienintėlis būdas anti-poeziją kurti. Truputį pasipraktikavęs, kiekvienas gali išdirbti savo metodus anti-menui kurti. Ir atsiminkim, kad nėra jokia gėda anti meną kurti. Viena iš didžiausių tragedijų lietuvių visuomenėj yra, kad lietuviai kalbėtojai gėdinosi prisipažinti, kad jie ištikrųjų yra anti-kalbėtojai, ir tiek brangaus laiko buvo sugaišta visokiuose minėjimuose jų klausant. Jeigu būtume žinoję, kad daugumas lietuvių yra anti-kalbėtojai, būtume galėję anti-klausyti ir tuo sutaupyti daug laiko.

Taip pat tas atsišaukimas prieš kultūrinį nusmukimą buvo truputį ne vietoj, nes jis protestavo ne prieš ką kitą, kaip labai augšto, beveik profesionalinio lygio anti-meną. Tačiau, kaip jau buvo pabrėžta, anti-menas yra geras dalykas ir nėra ko prieš jį protestuoti. Reikia protestuoti tik prieš blogą meną ir blogą anti-meną.

GALAS

(Šis straipsnis yra parašytas pagal visus anti-meno reikalavimus)

ŠACHMATAI

Rašo K. MERKIS

• 2 lietuviai — tarptautiniai meisteriai. Tarptautinė šachmatų federacija yra suteikusi tarptautinio šachmatų meisterio titulą dviem lietuviam: Vladui Mikėnui, Vilnius, ilgamečiui Lietuvos meisteriui, 1950 metais ir 1952 m. Kanados meisteriui Povilui Vaitoniui, Hamilton, Ont.

• 2 lietuviai pasaulio koresp. pirmenybėse. III pasaulio korespondencinių pirmenybių baigmėj Romanas Arlauskas, iš Pietų Australijos, žaidžia Australijos komandoj (1 lentoj) ir IV pasaulio p-bėse, Kazys Merkis iš Bostono, žaidžia JAV komandoj (3 lentoj). JAV pateko į stiprią grupę: Argentina, Australija, Jugoslavija, V. Vokietija, JAV, Kanada ir Ispanija.

• Gediminas Šveikauskas, Bostono lietuvių komandos žaidėjas, pirmasis laimėjo Bostonui tašką tarpmiestinėse telefono rungtynėse Bostonas - Philadelphia. Jis įveikė Snyderį.

Vladas Mikėnas, Vilnius, laimi prieš Uralo čempioną G. Ilivickį, iš Sverdlovsko, 1957 m. T. Lietuvos pirmenybėse. Baltais žaidė Mikėnas, juodais — Ilivickis. Siciliška partija.

1.e4 c5 2.Žf3 Žc6 3.d4 c:d4 4.Ž:c4 Žf6 5.Žc3 d6 6.Rg5 e6 7.Vd2 a6 8.0-0-0 h6 9.Rf4 Rd7 (Jei 9...e5? sektų 10.Ž:c6 bc 11.R:e5 ir balti laimėtų) 10.Ž:c6 R:c6 11.f3 Vb6 12.Vel 0-0-0 (Juodieji buvo priversti daryti ilgąją rakoruotę, nes grasė 13.Žd5!) 13.Re3 Vc7 14.Vf2 Žf-d7 15.Re2 Kb8 16.Bd4 Bd-c8 17.Bhl-dl Re7 18.Vg3 g5 19.Bd4-d2 (Baltieji mato savo klaidą, kad neturi žirgo d4 laukely, bet dabar žirgą perkelti kaštuotų daug brangaus laiko) 19...b5 20.a3 Kb7 21 Kbl Žd7e5 22.f4 g:f4 23.R:f4 h5 24.Vf2 f6 25.Ve3 Rd7 26.Vh3 h4 27.Re3 Ka8 28.Rf2 Bc8-b8 29.Rg4 b4! 30.a:b4 B:b4 31.Ža2 Bb7 32.Re2 Že-c4 33.R:c4 V:c4 34.Bd4 Vb5 35.Bb4 Ve2 36.Vf3 V:f3 37.g:f3 B:b4 38.Ž:b4 Kb7 39.Žd3 Kc6 40Žf4 Bh7 41. Bdl-d3! (Bokštas graso įsiveržti į priešininko stovyklą) 41...Rd8 42.Bc3+ Kb7 43.Bb3+ Kc6 44.Bb8 Rc7 45.Bf8 f5 46.c4:f5 47.Žg6 Rb6! 48.R:h4 Rb3-gl 49.Rg3 R:h2 50.R:h2 B:h2 51.Že7+ Kc5 52.Ž:f5 Bf2 53.Žg3 Rc6 54.Bf5+ Kb6 55.Že4 Bfl+ 56.Ka2 d5 57.Žg5 d4 58.Že4 Bcl 59.Kb3 a5 60.Že4-c5 Bfl 61.f4 Rb5 62.Ža4+ Ka6 63.Žc5+ Kb6 64.Ža4+ Ka6 65.Bf6+ Ka7 66.Žc5 Bf3+ 67.c3 d3 68.Že4 Be3 69.Žd6 a4+ 70.Kb4 Ra6 71.Žb5+ R:b5 72.K:b5 Be2. Čia juodieji turėjo vilčių po B:b2 per b7 gauti Bf7 su lygiųjų perspektyva, tačiau sekė nelauktas finalas: 73.Ba6+ Kb7 74.B:a4 B:b2+ 75.Kc4! d2 76.Bal Bb2-a2 77.Bbl+ (Čia tik šacho galimybė pražudo juoduosius, nes kitaip po 77.Ffl dlV 78B:dl Ba4+ ir lygios) 77...Kc6 78.Kb3 Ba8 79.Kc2 Ba2+ 80.Kdl Kd5 81.Bb4 Ke6 82.Bd4 Kf5 83.c4 (Bokštas negalėjo :d2 dėl 83...Ba3) 83...K-g4 84.B:d2 Ba4 85.Bd4 Ba2 86.c5 Kf3 87.c6 ir juodieji pasidavė. Buvo labai įtempta kova. Diagramoje padėtis po 72...Be3-e2.

Ilivickis, Sverdlov

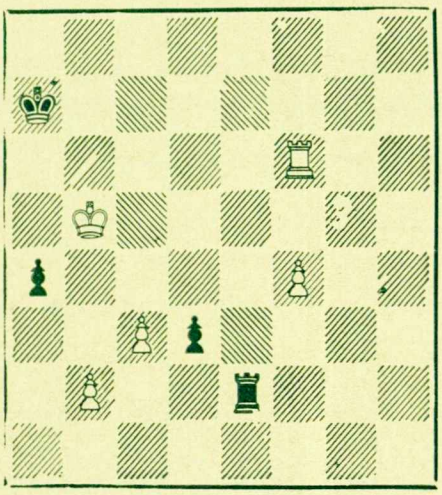

V. Mikėnas, Vilnius

LIETUVOS VAIZDAI GERIAUSIAI JUMS PRIMINS LIETUVĄ. GRAŽŲ VYTAUTO AUGUSTINO NUOTRAUKŲ ALBUMĄ

LIETUVA

IŠLEIDO ATEITIS. TAI GERIAUSIA DOVANA DRAUGAMS, BAIGIANTIEMS ŠĮ METĄ MOKSLĄ.

Albumas gaunamas Ateities administracijoje. Kaina $5.00

★ ★

Sibiro lietuvių maldaknygė

MARIJA, GELBĖKI MUS

geriausia dovana visiems.

Jos kaina tik $1.00.

Užsakymus siųsti:

ATEITIS

916 Willoughby Ave., Brooklyn 21, N. Y.

★ ★

Ar jau turite įsigiję?

Prof. St. Šalkauskio

ATEITININKŲ IDEOLOGIJA

$3.00

ŠV. PIJUS X

Ateitininkų Sąjūdžio įkvėpėjo gyvenimas

$2.00

Alfos Sušinsko

JAUNYSTĖS MARŠAS

$1.00

užsakymus siųskite:

ATEITIS

916 Willoughby Ave.

Brooklyn 21, N. Y.

ALp(LKA)1786
1959, Nr.4

PAVASARIS PUTNAME. Nuotr. K. Daugėlos

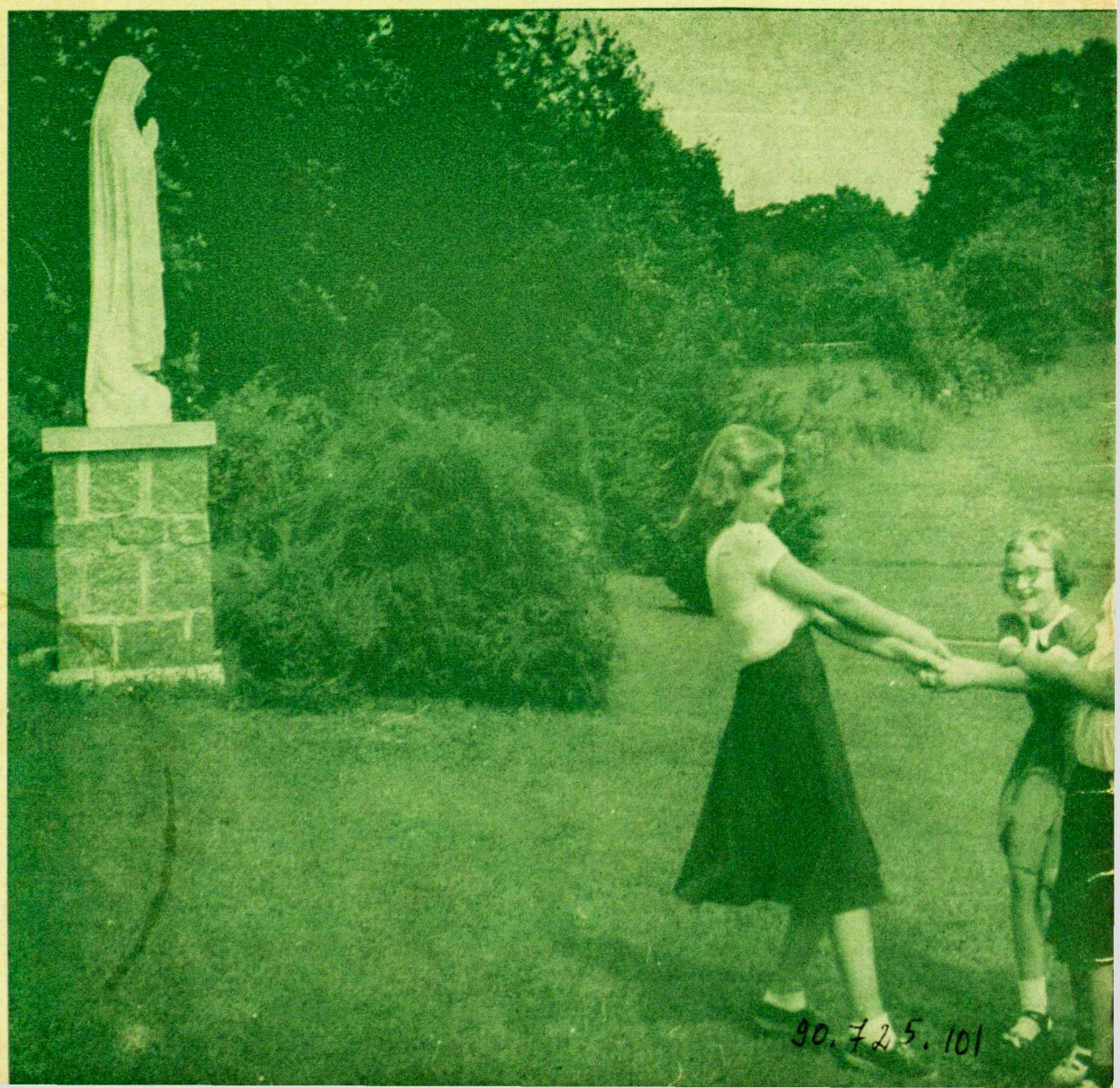

90.725.101